

kwartalnik pedagogiczno-społeczny

DIALOG EDUKACYJNY

Nasze sukcesy
w International Warsaw Invention Show

DIALOG EDUKACYJNY RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Kwartalnik pedagogiczno-społeczny

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Dyrektor
mgr Sylwia Bloch
kz@wom.edu.pl

Wicedyrektor
mgr Jolanta Grzesiak
wp@wom.edu.pl

Wicedyrektor
mgr Anna Hetman
a.hetman@wom.edu.pl

Nauczyciele – konsultanci

Pracownia doskonalenia i dydaktyki:

mgr Sylwia Krause
s.krause@wom.edu.pl
mgr Anna Ogrodnik
eko@wom.edu.pl
mgr Małgorzata Pyszny
m.pyszny@wom.edu.pl
mgr Wioleta Dudziak-Radecka
w.dudziak-radecka@wom.edu.pl
mgr Joanna Komorek
j.komorek@wom.edu.pl
mgr Maria Gołąbek
m.golobek@wom.edu.pl

Pracownia wspierania kadry kierowniczej i doradztwa metodycznego:

mgr Beata Szoltysek
b.szoltysek@wom.edu.pl
mgr Jerzy Maduzia
j.maduzia@wom.edu.pl
mgr Mariola Gajek-Czapla
pedagogika@wom.edu.pl
dr Urszula Warczok
u.warczok@wom.edu.pl
mgr Alojzy Zimończyk
geo@wom.edu.pl

Pracownia edukacji informatycznej i nauczania na odległość:

mgr Sabina Ficek
s.ficek@wom.edu.pl
dr Katarzyna Wróbel
k.wrobel@wom.edu.pl
dr Maria Koloch
m.koloch@wom.edu.pl
mgr Tomasz Stadnicki
it@wom.edu.pl
mgr Anna Krzyżanowska
a.krzyzanowska@wom.edu.pl
mgr Barbara Halska
b.halska@wom.edu.pl

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku jest jedną z pięciu w województwie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

PROMUJEMY INNOWACYJNOŚĆ...

Promujemy innowacyjność, nowoczesne metody nauczania, techniki i technologie, nowinki edukacyjne i autonomię pracy nauczyciela, pozostając w zgodzie z priorytetami Ministra Edukacji Narodowej, Śląskiego Kuratora Oświaty, standardami Rady Europy, pogłębiając nasze pasje i wytyczając nowe ścieżki.

POMAGAMY NAUCZYCIELOM...

Pomagamy nauczycielom, dyrektorom szkół, radcom pedagogicznym i doradcom metodycznym we wprowadzaniu nowego wymiaru do polskiej edukacji oraz podniesieniu jakości i efektywności nauczania, oferując szkolenia na najwyższym poziomie merytorycznym, dydaktycznym i technicznym.

ZAPEWNIAMY ORGANIZACJĘ...

Zapewniamy organizację różnorodnych form współpracy oraz wymiany doświadczeń, w tym konferencji i seminariów.

ZASPOKAJAMY I ROZWIJAMY...

Zaspokajamy i rozwijamy potrzeby czytelnicze nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych oraz oświatowych.

Doradcy metodyczni:

mgr inż. Anna Gembalczyk
a.gembalczyk@wom.edu.pl
mgr Izabela Gojny
i.gojny@wom.edu.pl
mgr Michał Idziaczyk
m.idziaczyk@wom.edu.pl
mgr Małgorzata Konsek
m.konsek@wom.edu.pl
dr Agnieszka Leonarska
a.leonarska@wom.edu.pl
mgr Monika Makos-Gałań
m.makos@wom.edu.pl

mgr Katarzyna Nogły
k.nogly@wom.edu.pl
mgr Bożena Polaszek
b.polaszek@wom.edu.pl
mgr Ewa Poręba
e.poreba@wom.edu.pl
dr Urszula Słyk
u.slyk@wom.edu.pl
mgr Anna Urbasik
a.urbasik@wom.edu.pl
mgr Arkadiusz Żmij
a.zmij@wom.edu.pl

DIALOG EDUKACYJNY

Wydawca:
Regionalny Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej
„WOM” w Rybniku
tel.: 32 424 74 72

Redaguje zespół konsultantów

RODN i IP „WOM”
redaktor prowadzący:
Sylwia Bloch
korekta:
Beata Szoltysek

Adres redakcji:

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4A
tel.: 32 424 73 84
tel.: 32 424 74 72
e-mail: info@wom.edu.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych tekstach. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Szanowni Czytelnicy!

Ikona polskiego aktorstwa Pani Anna Seniuk swoim studentom, po pomyślnie zdanym egzaminie końcowym, powtarzała „i pamiętajcie, nic wam się nie należy”! To niezwykle pedagogiczne podejście, które powinno wzbudzać refleksję, nauczyć pokory i ostudzić roszczeniowe podejście do wielu spraw. Autentyczną satysfakcję z sukcesu mamy wtedy, gdy wewnętrznie czujemy, że na ten sukces zapracowaliśmy swoim zaangażowaniem, zgłębianiem wiedzy i rozwijaniem umiejętności, czyli rzetelną pracą.

O skuteczności uczenia się w dużej mierze decyduje świadomość swoich mocnych stron, która pozwoli na samorozwój i rozwijanie zdolności. Wielka w tym rola nas nauczycieli, byśmy dzieciom i swoim uczniom pomogli w ich rozeznaniu. W przyszłości swoje mocne strony i kompetencje będą mogli przekuć w kwalifikacje, podchodząc do walidacji i certyfikacji, która da kolejny fach.

W bieżącym numerze kwartalnika przeczytamy o różnorodnych sukcesach, dających nam siłę i chęć do kolejnych edukacyjnych wyzwań. Znajdziemy również konkretne pomysły na działania interdyscyplinarne, zawodoznawcze, ekologiczne i inne, pozwalające „uczyć z pasją, nie tracąc siebie”.

Sylwia Bloch
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

SPIS TREŚCI

NASZE SUKCESY PODCZAS INTERNATIONAL WARSAW INVENTION SHOW	4
EDUKACJA DLA RYNKU PRACY – konferencja, która łączy ludzi... ..	9
O WSPÓŁPRACY SZKÓŁ Z POLITECHNIKĄ ŚLĄSKĄ... ..	14
„CYFROWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ W PRAKTYCE SZKOLNEJ”... ..	17
JAK POMAGAĆ UCZNIOWI DOTKNIĘTEMU CYBERPRZEMOCĄ?	21
CODEWEEK: Kreatywność, Kodowanie, Cyberbezpieczeństwo, Współpraca... ..	24
STEAM JAKO KATALIZATOR ZMIAN W KONTEKŚCIE REFORMY EDUKACJI... ..	25
NEURODYDAKTYKA W PRAKTYCE	32
MAŁE SYGNAŁY, WIELKIE ZNACZENIE – Skrining Rozwoju Małego Dziecka... ..	34
Słyszę, słucham, JESTEM	37
SZTUKA, NAUKA I EMOCJE – jak STEAM ożywia lekcje plastyki	39
KSIĄŻKI O PATRONIE szkoły podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach ..	42
PILOTAŻOWY PROGRAM PEER SUPPORT... ..	46
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 36 Z RYBNIKA wyróżniona przez Komisję Europejską ...	49
OD COMENIUSA DO ERASMUSA+... ..	51
INSPIRACJE DLA EDUKACJI płynące z III Śląskiego Konwentu Klimatycznego CLIMATE-CON 2025... ..	56
FINAŁ, NA KTÓRY WSZYSCY CZEKALI!	59
JAK UCZYĆ Z PASJĄ, NIE TRACĄC SIEBIE	60

Barbara Halska, Jerzy Maduzia

NASZE SUKCESY PODCZAS INTERNATIONAL WARSAW INVENTION SHOW

Czy Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli może być miejscem, w którym powstają innowacyjne projekty naukowo-badawcze, metodyczne i edukacyjne? Tak, ale pod pewnymi warunkami.

Po pierwsze musi powstać zespół, który rozumie, jak ważna jest siła pracy w grupie, polegającej na różnorodnym potencjale i komplementarnych kompetencjach jej członków. To właśnie z tej mozaiki talentów rodzą się pomysły, których pojedyncza osoba nie byłaby w stanie wypracować, niezależnie od jej wysiłku. Po drugie potrzebna jest atmosfera zaufania i życzliwości – inaczej najlepszy projekt zamienia się w prototyp bez testów: potencjał jest, ale nic nie pójdzie do przodu. Nasz ośrodek staje

się przestrzenią, gdzie te dobre emocje są paliwem napędzającym wspólną kreatywność. Trzeba też jasno powiedzieć: tworzenie projektu to dopiero połowa drogi, bo sztuką samą w sobie jest jego mądre promowanie, prezentowanie i przekazywanie w realne kompetencje kluczowe uczniów i nauczycieli. A kiedy zespół rozumie tę pełną ścieżkę – od idei, przez realizację, aż po pokazanie światu – nasz ośrodek będzie żył jak prawdziwe laboratorium edukacyjnych innowacji. Wtedy niemożliwe staje się po prostu kolejnym zadaniem do zrealizowania, a stwierdzenie „tego nie da się zrobić” traci swoją moc, bo zespół zaczyna pracować w logice możliwości, a nie ograniczeń.

Właśnie w takim rozumieniu roli Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli – jako miejsca współtworzenia, eksperymentowania i wspólnego uczenia się – powstały dwie prace, które po raz pierwszy brały udział w międzynarodowych targach innowacyjności International Warsaw Invention Show. Podczas wydarzenia, które odbyło się w dniach 7–9 listopada 2025 r. w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, zaprezentowano ponad 300 innowacyjnych rozwiązań i wynalazków z ponad 25 krajów. W tak silnej, międzynarodowej konkurencji zaprezentowaliśmy dwa rozwiązania nauko-metodyczne.

Pierwsze, realizowane wspólnie z Akademickim Liceum Ogólnokształcącym Politechniki Śląskiej w Rybniku to CHEMOCARDS – karty, które uruchamiają myślenie i wyobraźnię uczniów. Projekt został uhonorowany **złotym medalem**, co potwierdziło jego wartość merytoryczną, innowacyjność i potencjał wdrożeniowy. Dodatkowo otrzymał on **nagrodę specjalną Tajwanu**, przyznaną przez World Inven-

tion Intellectual Property Associations – organizację doceniającą rozwiązania, które łączą nowoczesne podejście edukacyjne z realnym wpływem na rozwój kompetencji młodych ludzi. Twórcami projektu są uczniowie pierwszej klasy Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego Politechniki Śląskiej w Rybniku: Barbara Cebula, Stanisław Gorzolnik i Szymon Mazur, pod czujnym okiem ich promotorów: Jerzego Maduzia, Joanny Komorek i Barbary Halskiej. Drugie rozwiązanie to innowacyjna gra edukacyjna „W kolejce po zawody”. Projekt został nagrodzony **srebrnym medalem**, a jego twórcami są nauczycielki-konsultantki Anna Krzyżanowska, Sabina Ficek i Katarzyna Wróbel.

CHEMOCARDS to projekt edukacyjno-metodyczny, który powstał z bardzo konkretnej potrzeby: uczynienia chemii bardziej zrozumiałą, angażującą i dostępną dla uczniów szkoły podstawowej. Zespół tworzący projekt przyjął założenie, że uczniowie przestają bać się chemii wtedy, gdy mogą ją zobaczyć, doświadczyć i opowiedzieć własnymi słowami. Stąd pomysł na stworzenie ponad 900 kart dydaktycznych opartych na myśleniu wizualnym, metaforach i skojarzeniach uczniowskich. Każda karta przedstawia jedno zagadnienie z podstawy programowej w formie obrazu – symbolu, ilustracji lub metafory – a całość prowadzi sympatyczny bohater WOMEK, który nadaje projektowi spójność i buduje przyjazny ton. Dzięki temu nauka staje się bliższa codziennym doświadczeniom uczniów, a sam proces przestaje być abstrakcją. To właśnie aktywna interpretacja obrazu przez uczniów stanowi największą wartość projektu. Karty nie mówią „co myśleć”, lecz zapraszają do

myślenia. Uczniowie dopowiadają znaczenia, szukają skojarzeń, wyjaśniają treści własnymi słowami, co prowadzi do głębszego i trwalszego rozumienia chemii. Nauczyciel staje się tu nie podawcą wiedzy, lecz moderującym przewodnikiem, który inicjuje rozmowę i buduje przestrzeń do dyskusji.

CHEMOCARDS znajdują zastosowanie w wielu sytuacjach dydaktycznych: od wprowadzania nowych treści, przez lekcje utrwalające, po przygotowanie do sprawdzianów, pracę projektową i gry edukacyjne. Na szczególną uwagę zasługują aktywności, które łączą język chemiczny z narracją, działaniem i współpracą, takie jak chemiczne kalambury, dopasowywanie i uzasadnianie, budowanie „chemicznych historii” czy tworzenie mini-eksperymentów inspirowanych kartami. To nie tylko poszerza zakres użycia kart, ale realnie wspiera rozwój kompetencji kluczowych: komunikacji, kreatywności, współpracy, argumentacji i krytycznego myślenia.

Projekt został bardzo dobrze przyjęty zarówno przez nauczycieli, jak i uczniów. Ci pierwsi podkreślają, że CHEMOCARDS są narzędziem, które znacząco ułatwia pracę z klasą zróżnicowaną – również z uczniami nieśmiałymi czy z trudnościami w komunikacji. Uczniowie natomiast reagują na karty z zainteresowaniem i poczuciem bezpieczeństwa, bo obraz staje się dla nich punktem wyjścia do rozmowy,

zamiast wymagać natychmiastowej odpowiedzi encyklopedycznej.

Innowacyjność projektu polega na umiejętnym połączeniu kilku obszarów: myślenia wizualnego, pracy zespołowej, elementów grywalizacji oraz narracyjnego podejścia do treści chemicznych. CHEMOCARDS zmieniają sposób, w jaki uczniowie podchodzą do chemii – z niepokoju na ciekawość, z biernego słuchania na aktywne uczestnictwo. To narzędzie, które realnie pomaga nauczycielom, a jednocześnie wzmacnia u uczniów kompetencje przyszłości.

CHEMOCARDS pokazują, że chemia może angażować, inspirować i bawić, a jednocześnie być uczona głęboko, sensownie i zgodnie z podstawą programową. Projekt potwierdza, że kiedy łączy się profesjonalizm nauczycieli z potencjałem i wyobraźnią uczniów, powstają rozwiązania, które mają szansę stać się nowym standardem w edukacji.

„W KOLEJCE PO ZAWODY” – gra, która otwiera dzieciom drzwi do świata pracy.

To autorski projekt edukacyjny wspierający nauczycieli w realizacji preorientacji i doradztwa zawodowego w przedszkolach i szkołach podstawowych. Gra powstała z bardzo praktycznej potrzeby: stworzenia narzędzia, które pozwoli dzieciom poznać świat zawodów w sposób bezpieczny, angażujący i dostosowany do ich możliwości rozwojowych. Zamiast długich opisów czy tradycyjnych plansz informacyjnych otrzymują doświadczenie – wchodzą na stacje zawodów, wykonują zadania, podejmują wyzwania i odkrywają, że praca może być fascynującą przygodą.

Projekt ukazał się w dwóch edycjach: w 2022 roku w wersji polskiej oraz w 2025 roku w edycji polsko-angielskiej, wzbogaconej o zmodyfikowane karty zadań uwzględniające różnice kulturowe i językowe

zgłaszane przez nauczycieli. Gra obejmuje dziesięć profesji – od rzemieślniczych i usługowych po służby publiczne. Każda stacja zawodowa została zilustrowana w sposób prosty i czytelny, tak aby przemawiała do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Ilustracje zachowują różnorodność postaci, a materiały graficzne są dostępne dla nauczycieli również w formie wysokiej rozdzielczości, co ułatwia ich wykorzystanie w pracy dydaktycznej.

Rdzeniem projektu jest gra planszowa, w której uczniowie podróżują pociągiem między stacjami zawodów, zdobywają monety WOMiki, odgrywają role, odpowiadają na pytania lub realizują zadania twórcze związane z daną profesją. Dzięki temu łączą zabawę ruchową, elementy grywalizacji i refleksję nad pracą, wysiłkiem i odpoczynkiem. Druga edycja gry wprowadza dodatkową możliwość nauki języka angielskiego – szczególnie słownictwa branżowego, nazw czynności i atrybutów zawodowych.

Gra jest regularnie wykorzystywana w przedszkolach, szkołach i świetlicach, a także w terapii logopedycznej i pedagogicznej. Jej konstrukcja wspiera dzieci z różnymi potrzebami edukacyjnymi: pozwala przełamywać nieśmiałość, budować kompetencje komunikacyjne, rozwijać słownictwo i przygotowywać do współpracy w grupie. Wielu nauczycieli

podkreśla, że dzieci „grałyby bez końca” i bardzo szybko zaczynają samodzielnie modyfikować reguły gry, tworząc nowe zasady, zadania czy formy ruchowe. To naturalne pole do rozwoju kreatywności, sprawczości i kompetencji społecznych – od cierpliwego czekania na swoją kolej, przez przeżywanie emocji związanych z sukcesem i porażką, po naukę doprowadzania działania do końca.

Ważnym elementem projektu są działania upowszechniające. Gra była prezentowana podczas sympozjum „Przywróćmy prestiż zawodom rzemieślniczym”, znajduje zastosowanie podczas Rybnickich Dni Kariery, a w wersji wielkoformatowej angażuje całe zespoły uczniów, którzy poruszają się po polach gry jak żywe pionki. Podczas tych wydarzeń dzieci tworzyły również przestrzenne wersje stacji zawodów, co w naturalny sposób łączyło edukację zawodową z kreatywną ekspresją i pracą zespołową. Projekt rozwijany jest także w środowiskach akademickich – trafił do studentów pedagogiki na kilku uczelniach w Polsce, gdzie stanowi inspirację do nowoczesnego podejścia do preorientacji zawodowej. Towarzyszą mu materiały dodatkowe, takie jak kolorowanka z rymowanymi tworzonymi wspólnie z nauczycielami, obecnie w fazie opracowania graficznego.

„W kolejce po zawody” wyróżnia się elastycznością i prostotą zastosowania: można zagrać w nią w małej grupie, wykorzystać na zajęciach indywidualnych, w terapii, podczas zajęć rozwijających zainteresowania czy jako inspirację do rozmów o znaczeniu pracy i odpoczynku w życiu człowieka. Materiał uczy dzieci szacunku do różnorodnych profesji i pomaga im odkrywać własne predyspozycje, marzenia i preferencje.

To gra, która nie tylko bawi, ale realnie edukuje. W bezpiecznej, pełnej emocji atmosferze zabawy wspiera rozwój słownictwa, komunikacji, współpracy i wytrwałości – kompetencji, które stanowią fundament procesu doradztwa zawodowego już na najwcześniejszych etapach edukacji.

Dzisiejsza szkoła potrzebuje odwagi, współpracy i gotowości do eksperymentowania. Projekty takie jak „CHEMOCARDS” czy „W KOLEJCE PO ZAWODY” pokazują, że innowacje nie rodzą się w zaciszu gabinetów, ale tam, gdzie nauczyciele i uczniowie pracują ramię w ramię, łącząc swoje mocne strony. To właśnie w takich środowiskach powstają rozwiązania, które zmieniają zwykłe lekcje w doświadczenia rozwijające kompetencje przyszłości. Jeśli chcemy, by edukacja naprawdę szła naprzód, musimy nie tylko tworzyć nowe pomysły, lecz także odważyć się je wdrażać. Nasz ośrodek metodyczny jest miejscem, które tę odwagę wzmacnia – i warto z tego korzystać.

mgr Barbara Halska, mgr Jerzy Maduzia
– nauczyciele-konsultanci RODN i IP „WOM” w Rybniku

Beata Szoltysek

EDUKACJA DLA RYNKU PRACY – konferencja, która łączy ludzi, kompetencje i przyszłość regionu

W dobie, gdy sztuczna inteligencja potrafi napisać tekst, wygenerować obraz i podpowiedzieć rozwiązanie, coraz wyraźniej widać, czego *nie* potrafi zastąpić: mądrego wyboru drogi zawodowej, odpowiedzialnego towarzyszenia młodym ludziom w decyzjach oraz rzetelnie zbudowanych kompetencji praktycznych. Właśnie o tym mówiono 23 października 2025 r. podczas konferencji w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery: „Edukacja dla rynku pracy, czyli wartość kształcenia branżowego i praktycznego, której nie zastąpi sztuczna inteligencja”.

Nieprzypadkowe było również miejsce spotkania. Zabytkowa Kopalnia Ignacy w Rybniku – przestrzeń, w której historia pracy, technologii i ludzkiej determinacji jest niemal „wmurowana w ściany” – oka-

zała się idealnym tłem dla rozmowy o zawodach, rozwoju regionu i edukacji nastawionej na realne umiejętności. Trudno o lepszy symbol: tu widać czarno na białym (a czasem czarno na czarnym), że postęp nie dzieje się sam – zawsze stoi za nim człowiek, przygotowany, wykształcony, dobrze poprowadzony.

Mocny start: autorytet i kierunek myślenia

Konferencja rozpoczęła się rejestracją uczestników, po czym nastąpiło uroczyste otwarcie z udziałem przedstawicieli władz samorządowych i edukacyjnych. Wybrzmiało, że rozmowa o doradztwie zawodowym i szkolnictwie branżowym to nie „temat dodatkowy”, lecz **sprawa strategiczna** – zarówno dla szkoły, jak i rynku pracy, a w konsekwencji dla rozwoju całego regionu.

Doradca zawodowy między człowiekiem a technologią

Pierwszy wykład merytoryczny – „Między człowiekiem a technologią – rola doradcy zawodowego w świecie sztucznej inteligencji” – wygłosiła dr hab. Małgorzata Rosalska, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

To wystąpienie nie było akademicką opowieścią „do szuflady”. Wręcz przeciwnie: pokazało, że im bardziej świat staje się cyfrowy, tym większe znaczenie ma profesjonalny doradca zawodowy, który potrafi:

- pomóc uczniowi rozpoznać predyspozycje i zainteresowania (a nie tylko „co jest modne”),
- uporządkować nadmiar informacji i mitów o zawodach,
- budować realistyczny plan rozwoju kompetencji,
- rozumieć wpływ technologii na rynek pracy, ale jednocześnie widzieć człowieka – jego lęki, ambicje i potrzebę sensu.

Wniosek wybrzmiał mocno: **AI może wspierać decyzje, ale nie powinna ich podejmować za człowieka** – a już na pewno nie za nastolatka stojącego przed wyborem szkoły i pierwszych kroków zawodowych.

Dane zamiast domysłów: świadomość edukacyjno-zawodowa uczniów

Kolejny punkt programu wniósł bardzo praktyczną wartość: Sylwia Bloch – Dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku – wystąpiła z prelekcją: „Wpływ świadomości edukacyjno-zawodowej na wybór ścieżki kariery. Prezentacja wyników badania w projekcie Mądry wybór przyszłej szkoły”.

To była część konferencji szczególnie cenna dla dyrektorów, doradców i nauczycieli: zamiast „wydaje nam się”, uczestnicy dostali **wnioski oparte na badaniu**. Pokazano, jak świadomość uczniów wpływa na ich decyzje oraz gdzie system edukacyjny ma jeszcze pole do poprawy: w komunikacji z młodzieżą, w pracy z rodzicami, w prezentowaniu ścieżek branżowych i technicznych bez stereotypów.

Zawody przyszłości: zielona i cyfrowa transformacja bez iluzji

Następnie dr hab. Zygmunt Łukaszczyk, profesor Politechniki Śląskiej, mówił o „Zawodach przyszłości w dobie zielonej i cyfrowej transformacji”.

To wystąpienie trafiało w sedno dzisiejszych dylematów: jak przygotować uczniów do pracy w świecie, w którym równoległe zachodzą zmiany technolo-

giczne, energetyczne i społeczne. Zamiast wyliczanki „top 10 zawodów przyszłości” pojawiło się coś cenniejszego: **logika rynku** i kompetencji – rozumienie, że transformacja wymaga ludzi z kwalifikacjami technicznymi, branżowymi i interdyscyplinarnymi. A to znów prowadzi do jednego wniosku: **doradztwo zawodowe i szkolnictwo praktyczne są dziś filarem rozwoju**, nie dodatkiem do „prawdziwej edukacji”. Wyraźnie wybrzmiało, jakim zmianom podlega rynek pracy, jak tworzą się nowe zawody, a szkoły i uczelnie powinny reagować na te zmiany, otwierając kierunki, które przygotowują do zawodów przyszłości.

Przerwa, która też uczyła

Po intensywnej części wykładowej uczestnicy skorzystali z przerwy kawowej, połączonej ze **zwiedzaniem wystawy wyróżnionych prac wojewódzkiego konkursu „Relacje na start! Stwórz firmę, która łączy ludzi”**.

To był świetny akcent – pokazujący, że przedsiębiorczość i relacje społeczne nie są hasłami z prezentacji, tylko żywą praktyką edukacyjną. Wystawa była inspiracją i przypominała, że praca z młodzieżą może (i powinna) prowadzić do realnych projektów.

Debata: „Nie ma transformacji bez edukacji” – i to było słycać

Najbardziej dynamicznym punktem konferencji była debata: „Nie ma transformacji bez edukacji – jak uczyć dla rozwoju regionu?”, prowadzona przez Arkadiusza Żabkę.

W panelu spotkali się przedstawiciele różnych perspektyw: samorządowej, szkolnej, eksperckiej i praktycznej. Wśród dyskutantów znaleźli się m.in.: **Piotr Kuczera – Prezydent Miasta Rybnika**, **Katarzyna**

Zöllner-Solowska – Naczelnik Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śląskim, Alina Prochasek – członkini Zarządu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, dyrektorzy szkół oraz przedstawiciele kształcenia zawodowego i praktycznej nauki zawodu.

Padły konkretne pytania: jak budować współpracę szkół z pracodawcami, jak uczyć kompetencji, które przydadzą się nie tylko w pierwszej pracy, ale i w trzeciej zmianie branży, jak wspierać uczniów w świadomym wyborze i jak rozmawiać z rodzicami, którzy czasem (w dobrej wierze) podpowiadają rozwiązania z wczoraj. Wybrzmiało też to, co uczestnicy wiedzą od dawna, ale warto powiedzieć głośno: **szkoła i samorząd nie mogą działać obok siebie**. Jeśli region ma się rozwijać, edukacja musi być z nim zsynchronizowana, a doradztwo zawodowe – traktowane jako profesjonalna kompetencja, a nie rola „przy okazji”.

Partnerstwo, które działa: przykład Rybnika

Po debacie uczestnicy wysłuchali wystąpienia Sabiny Ficek – nauczycielki konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku, doradcy zawodowego i członkini Rybnickiej Platformy Poradnictwa Zawodowego: „Partnerstwo dla przyszłości – ogólnopolskie sukcesy doradztwa międzyinstytucjonalnego w kształtowaniu karier na przykładzie Rybnickiej Platformy Poradnictwa Zawodowego”.

Ten punkt programu był jak dowód w sprawie: da się stworzyć rozwiązania systemowe, które łączą instytucje, kompetencje i zasoby – i które mają **wymierne efekty**. Dla wielu uczestników to była szczególnie

ważna inspiracja: zamiast marzyć o „idealnym modelu”, można budować działające partnerstwa już teraz – lokalnie, krok po kroku.

Ciekawą perspektywę wspierania szkolnictwa zawodowego poprzez działalność warsztatową i projektową z dziećmi i młodzieżą przedstawiła dr inż. Aldona Roesner z Centrum Popularyzacji Nauki Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Mówiła m.in. o roli AI i jej wpływie na zmiany i transformację niektórych zawodów, a także o nieustannie zmieniającym się rynku pracy, co wymusza potrzebę elastyczności i nieustającego kształcenia się (Life Long Learning). Wskazała, że duży nacisk kładziony powinien być również na potrzebę kształcenia kompetencji interpersonalnych oraz umiejętności komunikacji, współpracy i tworzenia interdyscyplinarnych zespołów łączących nie tylko różne obszary wiedzy technicznej, ale także kompetencje z obszaru nauk humanistycznych i społecznych. Należy wspierać potencjał dzieci i młodzieży, włączać ich w ciekawe projekty, zarażać pasją, pokazywać, jak fascynująca jest technika.

Edukacyjna wartość konferencji – z konkretem na koniec

Konferencję podsumowano w sposób, który uczestnicy zawsze doceniają: nie tylko podziękowaniami, ale i praktycznym wsparciem. Zaplanowano wręczenie zaświadczeń udziału oraz przekazanie uczestnikom gier planszowych „W kolejce po zawody”, opracowanych i wydanych przez RODN i IP „WOM” w Rybniku.

To drobiazg? Nie – to sygnał, że edukacja zawodowa i doradztwo mogą być angażujące, nowoczesne i osadzone w narzędziach, które realnie wspierają pracę w szkołach.

Co zostało po konferencji?

Po takim wydarzeniu zostaje coś więcej niż notatki. Zostaje wspólne przekonanie, że **doradztwo zawodowe jest dziś jednym z kluczowych obszarów jakości edukacji**, a szkolnictwo branżowe i praktyczne to nie „plan B”, tylko często najbardziej racjonalna droga do stabilnej przyszłości – zarówno dla młodego człowieka, jak i dla gospodarki regionu.

A Zabytkowa Kopalnia Ignacy? Dodała konferencji znaczenia, którego nie da się podrobić. W miejscu, gdzie przez lata liczyły się rzetelność, fach i odpowiedzialność, rozmowa o edukacji dla rynku pracy brzmiała szczególnie wiarygodnie. Bo przyszłość – nawet ta cyfrowa – nadal potrzebuje ludzi, którzy potrafią zrobić wiele.

mgr Beata Szoltysek

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Marta Paszek

O WSPÓŁPRACY SZKÓŁ Z POLITECHNIKĄ ŚLĄSKĄ, mocy pracy metodą projektów i dronach... dodających skrzydeł uczniom

Wywiad z dr inż. Aldoną Roesner

Dr inż. Aldona Rosner od czerwca 2025 roku pełni funkcję zastępcy dyrektora Filii Politechniki Śląskiej w Rybniku. Jest także założycielką Fundacji PBL Academy zajmującej się propagowaniem technik projektowych w edukacji.

Marta Paszek: W roku 2023 na studenckiej mapie Rybnika pojawiła się Filia Politechniki Śląskiej. Jakie kierunki nauczania są dostępne w bieżącym roku akademickim?

dr inż. Aldona Rosner: Politechnika Śląska w 2023 roku wróciła na mapę uczelni oferujących studia dzienne w Rybniku. Kilkuletnia przerwa w ofercie dydaktycznej była spowodowana zmianą ustawy o szkolnictwie wyższym, która zakładała, iż uczelnie

mogą prowadzić studia tylko w obrębie miasta, które jest siedzibą uczelni lub metropolii (czyli w przypadku Śląska na terenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii). Rybnik leży poza terenem Metropolii GZM, dlatego dopiero kolejna zmiana ustawy dała możliwość przygotowania oferty dla kandydatów na studentów również w filiach. Z tego też względu w 2023 r. wróciliśmy do Rybnika z ofertą dydaktyczną, oferując studia dzienne inżynierskie na kierunku logistyka. Obecny rok akademicki to już trzeci rok funkcjonowania tego kierunku i z radością możemy powiedzieć, że liczba studentów korzystających z oferty ośrodka w Rybniku stale rośnie. W tym roku pojawiła się również możliwość studiowania na kierunku o nazwie "zrównoważona konsumpcja i produkcja" (łączącym obszar inżynierii środowiska, chemii oraz zarządzania, w kontekście zrównoważonego rozwoju). Unia Europejska kładzie nacisk na to, aby wzorce konsumpcji i produkcji sprzyjały nie tylko wzrostowi gospodarczemu, ale również ochronie środowiska i zwiększaniu jakości życia obywateli. W praktyce oznacza to m.in.: wspieranie ekoprojektowania produktów i wydłużania ich cyklu życia, promowanie odpowiedzialnych postaw konsumenckich, rozwijanie zielonych technologii i innowacji, ograniczanie marnotrawstwa żywności, surowców i energii, wdrażanie zasad gospodarki cyrkularnej w przemyśle i usługach. Włączenie tego obszaru do strategii rozwoju UE podkreśla, że zrównoważony rozwój gospodarczy nie jest możliwy bez zmiany sposobu, w jaki produkujemy i konsumujemy dobra. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja stanowią zatem fundamenty transformacji w kierunku zielonej, konkurencyjnej i niskoemisyjnej gospodarki europejskiej. W ramach programu studiów przewidziano takie zagadnienia jak OZE, technologie wodorowe, recykling i inne. Niestety z uwagi na małą liczbę chętnych nie udało

się nam uruchomić tych studiów w Rybniku, a jedynie w Gliwicach. Warto podkreślić, że tego typu kierunki są kluczowe w kontekście tzw. sprawiedliwej transformacji regionu, zwłaszcza na Śląsku – obszarze przechodzącym z gospodarki węglowej do niskoemisyjnej. Wymagają one jednak długofalowej pracy edukacyjnej i partnerskiej współpracy szkół z uczelniami wyższymi.

Marta Paszek: Jak wygląda współpraca Politechniki ze szkołami ponadpodstawowymi?

dr inż. Aldona Rosner: Politechnika Śląska ma bardzo szeroką ofertę dla szkół ponadpodstawowych, są to przede wszystkim cykle wykładów dla młodzieży Subregionu Zachodniego, wykłady z zakresu nowoczesnych technologii i sztucznej inteligencji, wsparcie przy organizacji spotkań promujących gry planszowe np. I Wojewódzkiego Turnieju Gier Planszowych „Mechadron” czy konferencji „GraMY w edukację”. Ponadto Filia aktywnie współpracuje z podmiotami zewnętrznymi takimi jak SOWA (Strefa Odkrywania Wiedzy Aktywności) w Rybniku i w Raciborzu, Miejski Ośrodek Kultury w Żorach, Rybnicki Uniwersytet Dziecięcy, realizując wykłady, warsztaty, prelekcje czy letnie warsztaty naukowe.

Marta Paszek: Czy uczniowie szkół ponadpodstawowych zainteresowani są wydarzeniami organizowanymi przez politechnikę, takimi jak Noc Naukowców, Tydzień Gier, Tydzień Przemysłu 4.0, Tydzień Robotów, Droniada Junior?

dr inż. Aldona Rosner: Politechniki od lat pełnią ważną rolę w popularyzacji nauki oraz inspirowaniu młodzieży do wyboru ścieżki edukacyjnej związanej z techniką i inżynierią. Wśród licznych inicjatyw, jakie podejmuje Politechnika Śląska, znajdują się wydarzenia o różnorodnym profilu: Noc Naukowców, OpenLab, Dni Otwarte. W ubiegłym roku w ramach obchodów Europejskiego Miasta Nauki – Katowice 2024, realizowaliśmy szereg wydarzeń poświęconych wybranym dziedzinom naukowym. W Rybniku były to przede wszystkim Tydzień Gier, Tydzień Przemysłu 4.0, Tydzień Robotów czy Droniada Junior. Wiele z tych inicjatyw wpisało się na dłużej w ofertę popularnonaukową naszego regionu i mamy nadzieję, że zostaną z nami na stałe. Każde z tych wydarzeń ma na celu pokazanie praktycznej strony nauki i zachęcenie młodych ludzi do odkrywania świata technologii. Choć największe

zainteresowanie tego typu wydarzeniami obserwuje się wśród uczniów szkół podstawowych, to właśnie ta grupa stanowi niezwykle istotny punkt działań promocyjnych uczelni. Pokazanie dzieciom w wieku wczesnoszkolnym i szkolnym, jak wygląda życie akademickie i działalność badawcza, może realnie wpłynąć na przyszłe decyzje edukacyjne – wybór szkoły ponadpodstawowej, a w dalszej perspektywie, kierunku studiów. Uczniowie szkół ponadpodstawowych chętnie uczestniczą przede wszystkim w dniach otwartych, które pozwalają im zapoznać się z ofertą dydaktyczną uczelni, a także w konkursach tematycznych. Dobrym przykładem jest Konkurs Droniada Junior, który w ubiegłym roku zgromadził aż 140 drużyn rywalizujących w trzech kategoriach wiekowych – od klas 4–6 i 7–8 szkoły podstawowej po szkoły ponadpodstawowe. To jedyny tego rodzaju konkurs w Polsce, a nawet w tej części Europy. Łączy on edukację z nowoczesnymi technologiami, rozwijając jednocześnie kreatywność i kompetencje techniczne uczestników.

Marta Paszek: Czy uczniowie szkół ponadpodstawowych i studenci lubią pracować metodą projektów?

dr inż. Aldona Rosner: Politechnika Śląska od prawie 10 lat realizuje edukację z elementami pracy metodą projektu, oferuje również udział w projektach PBL (Project Based Learning), które od lutego 2024 r. są również dostępne dla szkół ponadpodstawowych, umożliwiając uczniom udział w interdyscyplinarnych projektach badawczych. Choć początkowo stanowiło to dla nich nowość – gdyż tradycyjny system edukacji rzadko oferuje takie podejście – z czasem stało się źródłem satysfakcji i rozwoju. Praca projektowa pozwala uczestnikom aktywnie doświadczać procesu uczenia się, rozwijać kreatywność, a także lepiej rozumieć, w jaki sposób można wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce. Co więcej, metoda ta wspiera rozwój kompetencji interpersonalnych, takich jak komunikacja, współpraca i odpowiedzialność za wspólny rezultat. To umiejętności uniwersalne, niezbędne na współczesnym rynku pracy, niezależnie od branży. Dzięki pracy projektowej uczniowie uczą się planowania, rozwiązywania problemów oraz podejmowania decyzji – czyli kluczowych elementów przyszłego zawodowego sukcesu.

Marta Paszek: W Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Rybniku w tym roku szkolnym, dzięki współpracy z Politechniką Śląską, pojawiła się nowa

specjalizacja w ramach tzw. DUZ-ów (dodatkowe umiejętności zawodowe). Ta specjalizacja to technologie dronowe. Jakie kompetencje mogą uzyskać uczniowie uczestniczący w zajęciach w ramach tej specjalizacji?

dr inż. Aldona Rosner: Specjalizacja dotyczy technologii dronowych – dziedziny, która dynamicznie się rozwija i znajduje zastosowanie w wielu sektorach gospodarki. Zajęcia obejmują szeroki zakres tematów: od budowy i eksploatacji dronów (mechanika, mechatronika, elektronika), poprzez sztuczną inteligencję w analizie obrazów i wideo, aż po aspekty prawne związane z użytkowaniem bezzałogowych statków powietrznych. Uczniowie zdobywają również przygotowanie do uzyskania certyfikatu pilota dronów A1/A3, a ich naukę uzupełniają wizyty studyjne na Politechnice Śląskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej i Uniwersytecie Bielsko-Bialskim. W kontekście obecnej sytuacji geopolitycznej i rosnącej roli systemów bezzałogowych, edukacja w tym obszarze nabiera szczególnego znaczenia. To nie tylko odpowiedź na potrzeby rynku pracy, ale także szansa na rozwijanie pasji i praktycznych umiejętności uczniów zainteresowanych nowymi technologiami.

Marta Paszek: Jakie cele stawia przed sobą współczesna młodzież? Czy studia są dla niej priorytetem?

dr inż. Aldona Rosner: Przede wszystkim znacząco zmieniła się liczba osób zainteresowanych studiami. Obecnie wiele osób kończących technikum chce iść do pracy i zarabiać pieniądze. Nieco inaczej wygląda sytuacja wśród uczniów szkół licealnych, dla których studia są niemal koniecznością z uwagi na brak wyuczonego zawodu. Zmienia się jednak również dostępność oferty edukacyjnej – coraz częściej możemy skorzystać z oferty szkoleniowej, oferującej mikropoświadczenia (w formie certyfikatów czy zaświadczeń potwierdzających kwalifikacje zgodnych z Państwowymi Ramami Kwalifikacji). To również oferta, z której uczniowie chętnie korzystają. Zdarza się, że jest to oferta dostępna również w ramach szkoleń dofinansowanych w ramach funduszy europejskich czy Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

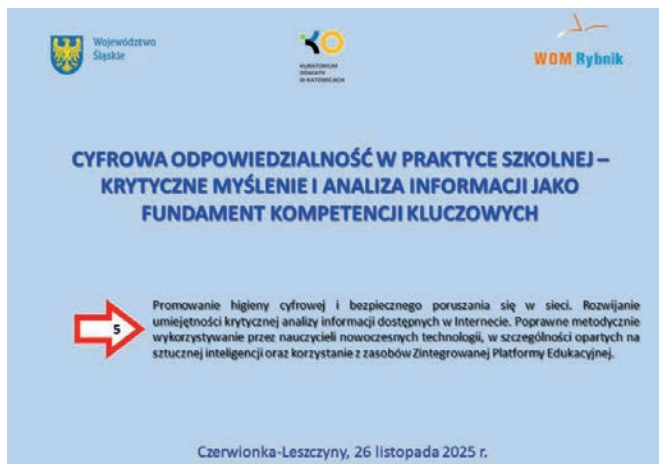
Marta Paszek: Dziękuję za rozmowę!

Marta Paszek

– nauczycielka bibliotekarka w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Rybniku

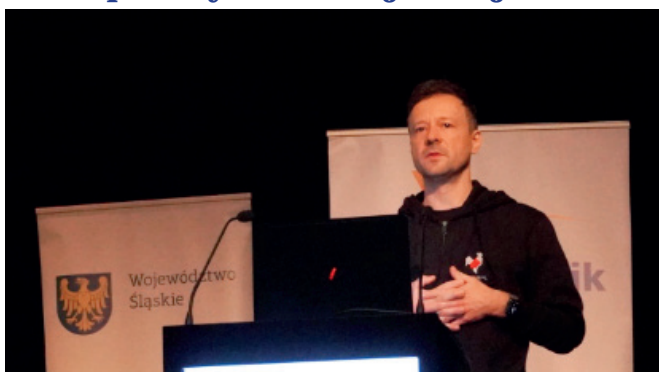
Barbara Halska

„CYFROWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ W PRAKTYCE SZKOLNEJ” – kilka słów o konferencji

Podczas konferencji „Cyfrowa odpowiedzialność w praktyce szkolnej” prelegenci przedstawili kompleksowe spojrzenie na wyzwania współczesnej edukacji – od technicznych aspektów sztucznej inteligencji, przez bezpieczeństwo danych, aż po higienę cyfrową i naukę poprzez doświadczanie.

Michał Sajdak: Cyberataki w praktyce – lekcja czujności

Michał Sajdak (Securitem/Securak) przedstawił niezwykle praktyczne spojrzenie na zagrożenia, analizując realne przypadki oszustw, takich jak phishing, spoofing czy wycieki danych. Ekspert omówił mechanizmy podszywania się pod prezesów firm oraz wystawiania fałszywych faktur, co doprowadziło m.in. do oszustwa na kwotę 20 000 zł w jednej

z polskich spółek. Najważniejszą lekcją było case study dotyczące Troya Hunta – światowej klasy eksperta, który padł ofiarą phishingu przez zmęczenie i pośpiech. Phishing, czyli podszywanie się pod znane instytucje (np. mBank czy PKP Intercity), często odnosi sukces, ponieważ ofiary odbierają wiadomości na telefonach, będąc w pośpiechu lub zmęczeniu. Nowym zagrożeniem jest wykorzystanie sztucznej inteligencji do klonowania głosu. Oszuści mogą zadzwonić, podszywając się pod przełożonego (np. prezesa firmy) i wykorzystując nagranie jego głosu, by wyłudzić poufne dane lub zlecić pilny przelew.

Sajdak zalecał konkretne nawyki obronne: weryfikację nadawcy e-maili (szczególnie na telefonie), stosowanie blokerów reklam (np. uBlock Origin Lite) czy stosowanie menadżerów haseł.

Zuzanna Błażejewska: Budowanie cyberodporności i Cyfrowe SPA

W dobie powszechnej cyfryzacji, bezpieczeństwo najmłodszych w sieci przestaje być kwestią wyłącznie techniczną, a staje się fundamentem ich zdrowia psychicznego. Zuzanna Błażejewska ze Stowarzyszenia Cyfrowy Dialog wskazuje, że kluczem do sukcesu

nie są zakazy, lecz świadome budowanie nawyków i edukacja oparta na relacjach. Przytoczyła alarmujące dane: 4 na 10 dzieci otrzymuje pierwszy telefon przed 9. urodzinami, a nastolatki spędzają w sieci średnio blisko 5 godzin dziennie. Aż 63% badanych nie zna terminu „deepfake”, a co czwarty doświadczył cyberataku. Prelegentka podkreśliła, że edukacja musi nadążać za zmianami. Jednym z kluczowych narzędzi jest portal [Netochron.pl](https://netochron.pl), gdzie nauczyciele i rodzice mogą znaleźć kursy takie jak „Cyberodporność na start” oraz praktyczne wskazówki, jak reagować na hejt czy włamania na konta społecznościowe. Najciekawszym elementem strategii promującej dobrostan jest „Cyfrowe SPA” – 12-dniowe wyzwanie uczące m.in. ograniczania niebieskiego światła, wyłączania autoodtwarzania w serwisach VOD oraz planowania czasu offline.

Barbara Halska: AI – morze możliwości i etyczne granice

Barbara Halska skupiła się na dynamicznie rozwijającym się świecie sztucznej inteligencji, wskazując, że 70% nastolatków korzysta już z programów opartych na AI, a 63% robi to w sposób aktywny. Prelegentka podkreśliła jednak niepokojący dystans komunikacyjny: tylko 26% uczniów rozmawia o AI ze swoimi nauczycielami. W swojej prezentacji zwróciła uwagę na kluczowe aspekty etyczne, takie jak prawo autorskie oraz problem autorstwa prac generowanych przez algorytmy. Przypomniała również o prawnych ramach korzystania z usług cyfrowych – w Polsce wiek zgody cyfrowej, zgodnie z RODO, wynosi 16 lat. Przesłaniem wystąpienia było hasło: „wielka moc to wielka odpowiedzialność”, co odnosiło się zarówno do potencjału AI, jak i jej energochłonności.

Agnieszka Zajfert: Od platformy cyfrowej do naukowego festiwalu

Agnieszka Zajfert pokazała, jak przejść od teorii do praktyki, wykorzystując zasoby Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (ZPE) do rozwijania kompetencji STEAM. Punktem wyjścia dla innowacyjnego podejścia do nauczania STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Maths) stała się Zintegrowana Platforma Edukacyjna (ZPE). To tutaj uczniowie stawiają pierwsze kroki, korzystając z interaktywnych e-materiałów, które stanowią merytoryczną bazę dla ich późniejszych działań. Wykorzystanie zasobów ZPE pozwala na wyrównanie poziomu wiedzy

i zainspirowanie młodzieży do zadawania pytań, na które odpowiedzi muszą już szukać sami – w laboratoriach i warsztatach. Kluczowym elementem projektu jest wdrożenie metody *Science Fair*. To podejście uczy młodzież analitycznego myślenia oraz krytycznego podejścia do źródeł, w tym coraz częściej wykorzystywanych źródeł anglojęzycznych. Uczniowie nie są jedynie odbiorcami wiedzy; stają się badaczami, którzy muszą sformułować hipotezę, zaplanować eksperyment i wyciągnąć wnioski. Uczniowie realizowali fascynujące badania, takie jak budowa rakiet zasilanych wodorem, konstruowanie baterii z owoców i warzyw czy tworzenie pojazdów napędzanych pułapkami na myszy. Takie podejście promuje konfrontowanie własnych pomysłów z ekspertami i metodyczne podejście do nauki. Przykład Agnieszki Zajfert pokazuje, że nowoczesne narzędzia cyfrowe, takie jak ZPE, nie muszą ograniczać uczniów do roli biernych użytkowników technologii. Przeciwnie – mogą stać się potężnym impulsem do wyjścia z ławek, budowy rakiet i odkrywania prawideł rządzących światem w sposób metodyczny i profesjonalny. To właśnie tak kształtują się kompetencje przyszłości.

Magdalena Olborska: Stacja Galaxy – edukacja od najmłodszych lat

Magdalena Olborska z Samsung Electronics Polska zaprezentowała program „Stacja Galaxy”, skierowany do uczniów klas I–VIII, ich rodziców i nauczycieli. „Stacja Galaxy” wyróżnia się na tle innych programów edukacyjnych wykorzystaniem naturalnego środowiska dzieci – platformy Roblox. To tam powstała pierwsza przestrzeń edukacyjna poświęcona cyberbezpieczeństwu. Zamiast teoretycznych wykładów, uczniowie uczestniczą w symulacjach: uczą się, jak reagować na spam, jak rozpoznawać próby hakerskie i dlaczego ochrona prywatności jest kluczowa. Ewaluacja programu wykazała, że 90,3%

uczniów poznało dzięki niemu zasady cyfrowej higieny. Eksperti wspierający projekt, jak prof. Jacek Pyżalski, podkreślali, że dzieci przejmują nawyki od dorosłych, dlatego kluczowe jest **modelowanie zachowań przez rodziców i nauczycieli** zamiast stosowania nieskutecznych zakazów. Program „Stacja Galaxy” to przykład nowoczesnej strategii CSR, która realnie wpływa na kompetencje społeczne. Łącząc zabawę w świecie Roblox z merytorycznym wsparciem pedagogów, Samsung tworzy bezpieczny „kosmos” możliwości, w którym technologia jest narzędziem rozwoju, a nie zagrożeniem.

Wspólna odpowiedzialność za cyfrową przyszłość

Wszystkie prezentacje połączył wspólny mianownik: **cyfrowa odpowiedzialność nie jest pojedynczą umiejętnością, ale procesem**, który wymaga sojuszu między szkołą a domem. Konferencja dowiodła, że:

1. **Technologia bez krytycznego myślenia jest zagrożeniem** – niezależnie czy mówimy o AI, czy o prostym linku w wiadomości SMS.
2. **Edukacja musi być angażująca** – od projektów STEAM po lekcje na Robloxie, szkoła musi mówić językiem ucznia, by skutecznie uczyć o bezpieczeństwie.
3. **Dobrostan cyfrowy to fundament** – higiena korzystania z urządzeń i świadome planowanie czasu offline są niezbędne dla zdrowia psychicznego młodego pokolenia.

Udział w tego typu konferencjach pozwala nauczycielom na „aktualizację systemu” wiedzy, dając im gotowe narzędzia do prowadzenia uczniów przez zawoilość cyfrowego świata.

mgr Barbara Halska

– nauczycielka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Barbara Halska, Jerzy Maduzia

JAK POMAGAĆ UCZNIOWI DOTKNIĘTEMU CYBERPRZEMOCĄ?

Cyberprzemoc to forma przemocy, która ma miejsce w internecie lub za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Obejmuje ona różne działania, takie jak nękanie, zastraszanie, poniżanie, rozpowszechnianie fałszywych informacji czy kradzież tożsamości. Cyberprzemoc może przybierać formę słowną (np. obraźliwe komentarze, wyzwiska) lub wizualną (np. przerobione zdjęcia, memy, filmy, pliki audio). Jest to poważny problem społeczny, który może mieć negatywny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne ofiar.

Główne miejsca i formy cyberprzemocy:

- Social media (Facebook, Instagram, TikTok, Snapchat, X) – hejt, czyli agresywne, obraźliwe i wrogie wypowiedzi, komentarze, nękanie, wykluczanie, publikowanie ośmieszających treści, ujawnianie prywatnych danych.
- Gry online i platformy wideo (YouTube, Twitch, Roblox) – nękanie w czatach, wykluczanie z drużyn, tworzenie negatywnych treści o graczach, wstawianie obraźliwych komentarzy
- Komunikatory (Messenger, WhatsApp) – przesyłanie obraźliwych wiadomości, tworzenie grup wyśmiewających kogoś, szantaż, generowanie fałszywych zrzutów z komunikatorów

Kluczowe wnioski:

- Cyberprzemoc dzieje się głównie poza szkołą, w prywatnej przestrzeni cyfrowej, ale przenosi się z niej do szkoły, wpływając na poczucie bezpieczeństwa.
- Sprawcami są często znajomi lub koledzy z klasy, szkoły, co czyni przemoc bardziej dotkliwą.

Cyberprzemoc może mieć poważne skutki dla ofiar, w tym:

- Problemy emocjonalne i psychiczne:
  - lęk,
  - depresja,
  - stres,
  - poczucie winy,

- izolacja społeczna.
- Problemy w relacjach międzyludzkich:
  - trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji,
  - utrata zaufania do innych.
- Problemy w nauce:
  - spadek wyników w nauce,
  - trudności w koncentracji,
  - absencja w szkole lub pracy.
- Problemy fizyczne:
  - Bezsenność,
  - bóle głowy,
  - problemy żołądkowe.
- Skutki długoterminowe:
  - trwałe problemy z samooceną,
  - zaburzenia lękowe,
  - myśli samobójcze (w skrajnych przypadkach).

Warto zaznaczyć, że skutki cyberprzemocy mogą się różnić w zależności od wieku, płci, wsparcia społecznego i innych czynników. Dlatego ważne jest, aby ofiary miały dostęp do odpowiedniej pomocy psychologicznej i wsparcia.

Cyberprzemoc w Polsce jest karalna i regulowana głównie przez Kodeks postępowania karnego, zwłaszcza art. 190a KK (uporczywe nękanie, kradzież tożsamości) i inne przepisy dotyczące zniesławienia, zniewagi czy gróźb, przewidujące kary pozbawienia wolności, a także możliwości dochodzenia roszczeń na gruncie cywilnym, przy czym w przypadku nieletnich zgłoszenia dokonują rodzice.

Kluczowe przepisy prawa karnego

- Art. 190a KK – dotyczy uporczywego nękania, które wywołuje u ofiary uzasadnione poczucie zagrożenia, udręczenia lub poniżenia. Obejmuje także podszywanie się pod inną osobę oraz wykorzystywanie jej wizerunku bez zgody w celu wyrządzenia szkody majątkowej lub osobistej. Takie działania są uznawane za przestępstwo i mogą skutkować karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

- Art. 212 KK – odnosi się do zniesławienia i pomawiania, które mogą mieć miejsce również w Internecie. Są to przykłady cyberprzemocy, które mogą narazić ofiarę na utratę dobrego imienia.
- Art. 216 KK – reguluje kwestię zniewagi, czyli publicznego lub celowego naruszenia godności innej osoby poprzez obraźliwe słowa, treści pisemne lub inne formy wyrazu.
- Art. 190 KK – odnosi się do stosowania gróźb karalnych, które mogą występować także w przestrzeni cyfrowej jako forma zastraszania i wywierania presji na ofiarę.

Zgłaszanie i postępowanie

- Zgłoszenie – czyny związane z cyberprzemocą należy zgłaszać na policję, do prokuratury lub sądu, a w przypadku osób niepełnoletnich zgłoszenia dokonują rodzice/opiekunowie.
- Ściganie – w wielu przypadkach (np. zniesławienie, zniewaga) ściganie następuje z oskarżenia prywatnego (po złożeniu wniosku przez pokrzywdzonego).
- Postępowanie wobec nieletnich – w przypadku sprawców nieletnich, akty oskarżenia kierowane są do Sądu Rodzinnego i Nieletnich.

W nagłych wypadkach i sprawach kryminalnych:

- Policja – zgłoś przestępstwo, np. groźby, szantaż, nękanie. Numer alarmowy 997 lub 112.

- Pogotowie – 999, jeśli ktoś jest w bezpośrednim niebezpieczeństwie (np. transmisja na żywo).

Pomoc psychologiczna i wsparcie (telefon, czat):

- Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111 – bezpłatny, anonimowy, 24/7, dostępny także na 116111.pl.
- Helpline.org.pl 800 100 100 – bezpłatna pomoc dla dzieci, młodzieży i rodziców w sieci, czynna w określonych godzinach.
- Poradnie dla uzależnionych – uzaleznieniabehawioralne.pl/poradnia-online – wsparcie online.

Zgłaszanie treści i platformy internetowe:

- Dyżurnet.pl – zgłaszanie nielegalnych treści w internecie (np. przemoc, pornografia dziecięca).

W szkole:

- Pedagog lub psycholog szkolny – zaufany nauczyciel.
- Dyrektor, wychowawca – poinformuj ich, jeśli sprawcą jest uczniem tej samej szkoły.

Warto wiedzieć:

- Zbieraj dowody – zrzuty ekranu, linki, daty, godziny, zapisuj całe wiadomości.
- Porozmawiaj – jeśli znasz sprawcę, czasem rozmowa z nim, rodzicami może pomóc, ale nie zawsze jest to bezpieczne.

CYBERPRZEMOC
🔍

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

UCZNIU

800 12 12 12 - Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka
116 111 - Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży

RODZICU/NAUCZYCIELU

800 100 100 - Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci

PORADNIE DLA UZALEŻNIONYCH - UZALEZNIENIABEHAWIORALNE.PL/PORADNIA-ONLINE - WSPARCIE ONLINE.

Dyżurnet.pl przyjmuje anonimowe zgłoszenia za pomocą: formularza internetowego
pocztą elektroniczną: dyzurnet@dyzurnet.pl
telefonicznie: 801 615 005

CYBERPRZEMOC

REAGUJ I ZGŁASZAJ! GDZIE?

Gdzie zgłosić:

- **Policja i prokuratura:** Zgłoś się osobiście do najbliższej jednostki Policji lub prokuratury, aby złożyć oficjalne zawiadomienie o przestępstwie.
- **CERT Polska:** Zgłoszenia dotyczące phishingu, fałszywych stron internetowych lub podejrzanych e-maili/SMS-ów można wysłać poprzez formularz na stronie incydent.cert.pl.
- **Aplikacja mObywatel:** W aplikacji mObywatel dostępna jest usługa "Bezpiecznie w sieci", która umożliwia zgłaszanie incydentów cybernetycznych.
- Nielegalne treści w internecie: <https://dyzurnet.pl>

CYBERPRZEMOC

CO TO ZNACZY W SLANGU MŁODYCH

mgr Barbara Halska, mgr Jerzy Maduzia
– nauczyciele-konsultanci RODN i IP „WOM” w Rybniku

Barbara Halska

CODEWEEK: Kreatywność, Kodowanie, Cyberbezpieczeństwo, Współpraca i Kompetencje Miękkie

Współpraca i Innowacje

EU CodeWeek to dynamiczny ruch oddolny, który inspirowa ludzi w każdym wieku do odkrywania programowania, kreatywności, cyberbezpieczeństwa i rozwiązywania problemów. Od 2013 roku CodeWeek stał się największym wydarzeniem edukacyjnym w Europie, promującym naukę kodowania, umiejętności cyfrowych oraz świadomość w zakresie cyberbezpieczeństwa wśród uczniów, nauczycieli i społeczności lokalnych. Na stronie rządowej <https://www.gov.pl/web/koduj/codeweek> czytamy:

CodeWeek to społeczna inicjatywa, w ramach której europejskie państwa „ścigają się” w liczbie zorganizowanych wydarzeń związanych z programowaniem. Polska rokrocznie jest jednym z jej liderów – w 2022 r. zajęliśmy czwarte miejsce. Gdyby wziąć pod uwagę wyłącznie liczbę zgłoszonych inicjatyw – prawie 14 tysięcy – byłoby to trzecie miejsce na podium.

W tym roku CodeWeek trwał od 7 do 22 października, a my jako placówka doskonalenia nauczycieli zachęciliśmy nauczycieli do rozpowszechnienia jej w szkołach.

CodeWeek promuje współpracę w całej Europie, umożliwiając wymianę doświadczeń i wiedzy między szkołami, nauczycielami i uczniami. Dzięki temu uczniowie mają szansę rozwijać swoje umiejętności w zakresie kodowania, cyberbezpieczeństwa oraz kompetencji miękkich, takich jak praca zespołowa i rozwiązywanie problemów.

Inspirujące Inicjatywy

CodeWeek przełamuje bariery w dostępie do umiejętności cyfrowych, sprawiając, że programowanie, cyberbezpieczeństwo stają się bardziej dostępne, widoczne i otwarte dla wszystkich. Od klas szkolnych po przestrzenie lokalnych społeczności, CodeWeek łączy nauczycieli, uczniów i pasjonatów technologii, pomagając zamieniać pomysły w rzeczywistość dzięki cyfrowym innowacjom.

Konkurs na Najwięcej Inicjatyw

W ramach CodeWeek zorganizowaliśmy konkurs dla szkół na najwięcej inicjatyw zrealizowanych dla uczniów. Celem konkursu było zachęcenie szkół do aktywnego uczestnictwa w wydarzeniu i promowanie kreatywności, kodowania, cyberbezpieczeństwa, współpracy oraz rozwijania kompetencji miękkich związanych z pracą zespołową.

Zwycięskie Szkoły

Zwycięskie szkoły w naszym konkursie to Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Wierchowisku oraz Zespół Szkół Urszulańskich w Rybniku. Obie szkoły wykazały się wyjątkową kreatywnością i zaangażowaniem w realizację wielu inicjatyw edukacyjnych związanych z kodowaniem, programowaniem, cyberbezpieczeństwem i rozwijaniem kompetencji miękkich.

Podsumowanie

Konkurs w ramach EU CodeWeek na najwięcej inicjatyw zrealizowanych dla uczniów pokazuje, jak ważne są kreatywność, kodowanie, cyberbezpieczeństwo, współpraca i kompetencje miękkie w dzisiejszym świecie. Zwycięskie szkoły w naszym konkursie są doskonałym przykładem tego, jak można wykorzystać CodeWeek do rozwijania umiejętności cyfrowych i wspierania edukacji.

Zachęcamy wszystkie szkoły do uczestnictwa w kolejnych edycjach CodeWeek i do realizowania własnych inicjatyw edukacyjnych. Razem możemy stworzyć przyszłość, w której umiejętności cyfrowe będą dostępne dla wszystkich.

Źródło ilustracji: <https://www.gov.pl/web/koduj/codeweek>

mgr Barbara Halska

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Sabina Ficek, Anna Ogrodnik

STEAM JAKO KATALIZATOR ZMIAN W KONTEKŚCIE REFORMY EDUKACJI – „Reforma26. Kompas Jutra”

Zastosowanie STEAM w projekcie „Fermentujemy po śląsku – zdrowie zaklęte w kiszonkach”

W artykule podejmujemy problematykę zastosowania modelu STEAM w kontekście nadchodzących zmian w polskim systemie oświaty, określanych mianem „Reforma26. Kompas Jutra”¹. Ministerstwo Edukacji zamierza wprowadzić konkretne zmiany w stylu nauczania – ma to być zaproszenie do akcji, w której teoria ożywa w działaniu, budując fundamentalne kompetencje. Edukacja powinna

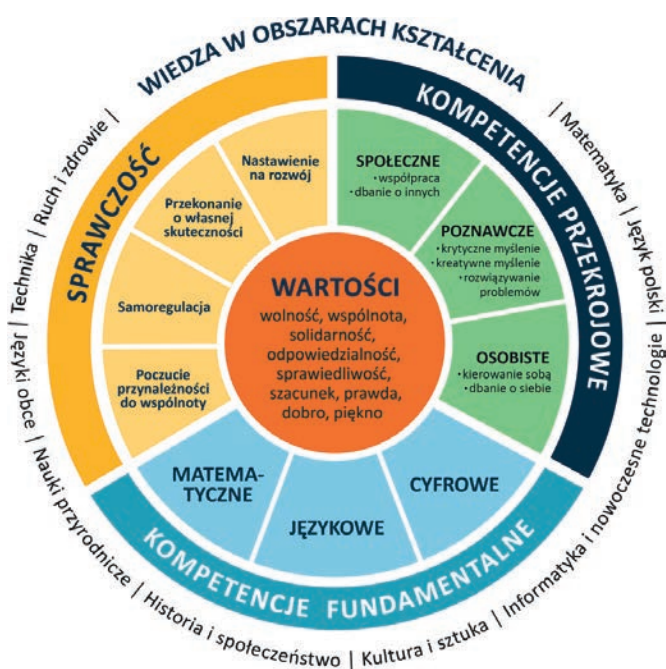
przygotować współczesnych uczniów do przewidywanych zmian na rynku pracy, niezbędnych w świecie VUCA² – czyli niejednoznacznej rzeczywistości, charakteryzującej się zmiennością, niepewnością i złożonością. Wychodząc im naprzeciw, uczeń powinien być wyposażony w wiele kompetencji, które umożliwią mu dostosowanie do tej złożoności, z którą w pojedynkę na pewno sobie nie poradzi.

¹ <https://reforma26.men.gov.pl/>.

² 4 sposoby na zarządzanie w świecie VUCA – Szkoła Zarządzania Zmianą.

Po pierwsze więc skuteczna współpraca, oparta na dobrych relacjach, a po drugie...

Bardzo ważną staje się obecnie rola edukacji interdyscyplinarnej. Odpowiedzią na te wyzwania jest model STEAM, który nie jest jedynie metodą nauczania, lecz fundamentem i filarem edukacji ustawicznej (lifelong learning). Konieczna jest zmiana stylu pracy z przekazywania wiedzy, na działania angażujące uczniów w poszukiwanie rozwiązań, eksperymentowanie i pracę projektową. Do tej pory nie było jeszcze reformy oświaty tak bardzo stawiającej na **sprawczość ucznia**. Podstawą przyjętych zmian w edukacji jest profil absolwenta i absolwentki, opracowany przez Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy³. Założenia nowego profilu zostały przedstawione graficznie w poniższym schemacie, który może jeszcze ulec zmianom w czasie trwających prac zespołów przedmiotowych, analiz i konsultacji.

STEAM

Styl pracy projektowej narodził się na początku XX wieku w Stanach Zjednoczonych dzięki „The Project Method”, czyli „Metodzie projektu” Williama H. Kilpatricka. Z czasem wyłonił się z tego podejścia STEM, skupiający się wyłącznie na naukach ścisłych. Dzięki Georgette Yakman – nauczycielce inżynierii

i technologii, która w 2006 r. zapoczątkowała badania nad ramami edukacyjnymi STEAM, włączono sztuki (Arts) do struktury STEM, co nadało całości kreatywnego i przestrzennego powabu. Badania wykazały, że nauka muzyki i sztuki pomaga uczniom rozwijać umiejętności matematyczne oraz zdolności poznawcze. Uczniowie mogą jednocześnie rozwijać obie półkule mózgowie, ponieważ muzyka, fotografia czy malarstwo funkcjonują na fundamentach nauk ścisłych – algorytmach, geometrii, optyce i zależnościach przyrodniczych.

Prekursorką i promotorką STEAM w Polsce jest dr hab. Marlena Plebańska, prof. Uczelni Vistula – prezeska Fundacji STEAM Polska. Gościła parokrotnie w RODN i IP „WOM” w Rybniku, angażując nauczycieli do STEAM-owego działania. Podejście to ewoluje od STEM, poprzez dodanie sztuki i kreatywności, co idealnie odpowiada wyzwaniom przyszłości, takim jak automatyzacja i globalizacja rynku pracy oraz przewidywanie zachodzących szybko zmian. STEAM łączy pięć kluczowych obszarów nauczania. Nazwa ta pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: Science (nauka), Technology (technologia), Engineering (inżynieria), Arts (sztuka) oraz Mathematics (matematyka). W wyrazistym skrócie to nauka i technologia interpretowane przez pryzmat inżynierii i sztuki, a wszystko to odbywa się na bazie podstaw matematycznych. W praktyce podejście to koncentruje się na rozwijaniu zdolności krytycznego myślenia i innowacyjnego podejścia do rozwiązywania problemów – STEM, z wykorzystaniem kreacji płynących z prawej półkuli mózgu, prototypowania rozwiązań przestrzennych – STEAM.

STEAM a reforma 2026

STEAM zyskuje na znaczeniu w obliczu reformy edukacji w 2026 r., integrując się z nowymi podstawami programowymi i przygotowując uczniów do karier w dynamicznym świecie technologii i innowacji. Wypracowywana nowa podstawa programowa, wskazuje na konieczność wzmacniania kompetencji przyszłości oraz rozwijania umiejętności adaptacyjnych i sprawczości uczniów. Podkreśla się w niej znaczenie:

- uczenia się poprzez działanie,

³ <https://ibe.edu.pl/pl/profil-absolwenta-i-absolwentki>.

- projektów interdyscyplinarnych,
- współpracy i pracy zespołowej,
- wielojęzyczności,
- rozwijania kreatywności i innowacyjności.

Nowe podstawy programowe mają promować interdyscyplinarne lekcje, łączące naukę, technologię, inżynierię, sztukę z elementami humanistycznymi i matematyką, co wzmacnia realizację celów edukacyjnych poprzez eksperymentowanie i prototypowanie. Dynamiczny rozwój technologii cyfrowych sprawia, że nauczyciele zyskują nowe narzędzia wspierające planowanie i realizację procesu dydaktycznego metodą projektu. Jednym z nich są asystenci sztucznej inteligencji *AI*, które mogą stanowić cenne wsparcie w przygotowywaniu scenariuszy zajęć oraz planowaniu projektów edukacyjnych. Dzięki wykorzystaniu narzędzi *AI* nauczyciele mogą szybciej generować nieoczywiste pomysły na działania dydaktyczne, dostosowywać je do potrzeb uczniów, placówki oraz integrować treści z różnych obszarów wiedzy. Szczególnie ważna jest więc współpraca nauczycieli różnych przedmiotów podczas pracy projektowej uczniów. Nauczyciel przyjmuje rolę facylitatora, który ułatwia grupie efektywną pracę, dbając o proces, komunikację i atmosferę, ale bez angażowania się w merytoryczne rozwiązania.

Umiejętności, które rozwija metodyka STEAM

Umiejętności organizacyjne:

- planowanie i zarządzanie czasem: formułowanie celów, harmonogramów oraz podział ról w grupie,
- samodzielność i samodyscyplina: podejmowanie decyzji, monitorowanie postępów i dostosowywanie planów,
- zarządzanie zasobami: wyszukiwanie informacji z różnych źródeł i efektywne ich wykorzystanie.

Umiejętności poznawcze:

- rozwiązywanie problemów i krytyczne myślenie: analiza danych, testowanie hipotez oraz ulepszenie rozwiązań,
- kreatywne myślenie: generowanie pomysłów i innowacyjne podejście do wyzwań projektowych,
- badanie i analiza: gromadzenie danych, ich interpretacja oraz wyciąganie wniosków.

Umiejętności społeczne:

- praca zespołowa i komunikacja: negocjacje, dzielenie się rolami oraz efektywne przekazywanie informacji,
- współpraca i empatia: budowanie relacji w grupie, rozwiązywanie konfliktów oraz wspólne ustalanie i osiąganie celów,
- prezentacja efektów: publiczne omawianie wyników, argumentowanie i obrona pomysłów, wymiana doświadczeń i efektów na wspólnych platformach komunikacyjnych.

STEAM na wyższym poziomie

Szkoły, które biorą udział w europejskich programach edukacyjnych jak Erasmus+ i eTwinning, umożliwiają swoim uczniom zdobywanie doświadczenia na arenie międzynarodowej. Programy te stawiają na współpracę między szkołami z różnych krajów, rozwijając u uczniów i nauczycieli kompetencje językowe, projektowe, międzykulturowe oraz cyfrowe. Oferują innowacyjne metody nauczania i wsparcie finansowe na realizację projektów edukacyjnych.

Nauczyciele i uczniowie pasjonujący się metodą projektu nie muszą ograniczać się do szkolnych inicjatyw. Mogą nabywać doświadczenia na prestiżowych platformach, takich jak:

Science on Stage, Explory, Odkrycia czy Zdolni. Te konkursy i festiwale nagradzają interdyscyplinarne projekty STEAM. Pozwalają na prezentację innowacyjnych pomysłów przed ekspertami i entuzjastami nauki, a także otwierają drzwi do międzynarodowych wymian i stypendiów. Dzięki temu metoda projektu staje się trampoliną do prawdziwej kariery badawczej i zawodowej.

Warto wymienić kluczowe przedsięwzięcia:

- 1) Krajowy Festiwal *Nauki Przyrodnicze na Scenie* (Science on Stage Polska) – odbywa się corocznie na UAM w Poznaniu (Wydział Fizyki i Astronomii) – na olbrzymiej scenie prezentowane są projekty, spośród których najlepsze reprezentują nasz kraj na forum europejskim.
- 2) Explory to największy w Polsce konkurs dla młodych innowatorów w wieku 13–20 lat, który wspiera realizację projektów z zakresu nauki, technologii, inżynierii, sztuki i matematyki (STEAM). Każdy zgłoszony projekt realizuje

przynajmniej jeden z Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs), co pozwala uczestnikom przyczynić się do rozwiązywania najważniejszych globalnych wyzwań⁴. Uczestnicy mają szansę nie tylko rozwijać swoje pomysły, ale także zdobywać atrakcyjne nagrody, stypendia oraz reprezentować Polskę na międzynarodowych wydarzeniach. *Szkolne i Regionalne Festiwale E(X)plory*: lokalne edycje, droga do finału ogólnopolskiego i *ISEF* (czyli Międzynarodowe Targi Nauki i Inżynierii). Skupione są na innowacjach, zrównoważonym rozwoju – to inicjatywa pasująca do projektów o środowisku wg światowych reguł Zrównoważonego Rozwoju.

- 3) Europejskie i pozaeuropejskie działania: *Europejski Festiwal Science on Stage*⁵: Najbliższy odbywać się będzie od 28 do 31 maja 2026 w Kłajpedzie (Litwa); weźmie w nim udział 450 nauczycieli i uczniów z 30 krajów, pojawią się tam stoiska i warsztaty STEM pod hasłem zrównoważonej edukacji. Polskę będzie reprezentować delegacja z festiwalu poznańskiego.
- 4) *Odkrycia* to polska edycja Konkursu Unii Europejskiej dla Młodych Naukowców EUCYS (European Union Contest for Young Scientists)⁶, największego i najważniejszego konkursu uczniowskich prac badawczych w Europie, organizowanego przez Komisję Europejską od 1989 roku.
- 5) Festiwale *ZDOLNI*⁷, których organizatorem jest Krajowy Fundusz na rzecz Dzieci – organizuje obozy i seminaria z mentorami, warsztaty, prezentacje projektów dla uzdolnionych oraz funduje stypendia (dla utalentowanych z przedmiotów ścisłych i humanistycznych).

Uczniowie w akcji

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 w Rybniku podejście STEAM stanowi ważny element codziennej pracy dydaktycznej i wychowawczej. Projekty realizowane są zarówno podczas lekcji, zajęć świetlicowych, jak i w działaniach łączących społeczność

przedszkola ze szkołą. Efekty można zobaczyć na załączonych zdjęciach.

Na lekcjach techniki uczniowie mają okazję rozwijać praktyczne umiejętności poprzez realizację różnorodnych zadań projektowych. Podczas zajęć powstają prace konstrukcyjne, modele przestrzenne oraz projekty techniczne wykonywane z różnych materiałów. Uczniowie planują kolejne etapy pracy, dobierają narzędzia i materiały, a następnie wspólnie analizują efekty swojej działalności. Takie działania pozwalają nie tylko rozwijać zdolności manualne i techniczne, lecz także uczą odpowiedzialności za wspólny rezultat oraz kształtują umiejętność współpracy w zespole. Przykładowe projekty: „Zróbmy sobie prąd”, „Smacznie zdrowo gotuję i nie marnuję”, „Jesienny smak techniki – ciasteczka z jabłkowym sercem” czy „Kompozyt Lab”.

Metoda projektu i formuła STEAM są również chętnie wykorzystywane podczas zajęć świetlicowych. W trakcie tych spotkań dzieci realizują projekty plastyczne i rękodzielnicze, które rozwijają wyobraźnię oraz wrażliwość artystyczną. Przykładem mogą być działania polegające na tworzeniu przestrzennych ilustracji do przeczytanych utworów literackich, wykonywanych z materiałów tekstylnych czy elementów dekoracyjnych – np. projekt „Uszyte z wierszy”. Dzieci planują swoje prace, wspólnie poszukują informacji i inspiracji w literaturze oraz uczą się prezentować efekty własnej twórczości, np. wysyłając prace na konkursy. Inne ciekawe projekty długofalowe to np. „Little explorer” i „Fabryka SLIME”, w których „światliki” odkrywały przez cały rok szkolny zjawiska fizyczne i chemiczne (w formie zabawy).

Szczególnie wartościowe są projekty integrujące przedszkole i szkołę, budują bowiem wzajemny szacunek i poczucie wspólnoty wśród najmłodszych członków społeczności szkolnej. Wspólne działania pozwalają dzieciom z różnych etapów edukacyjnych współpracować, wymieniać doświadczenia oraz uczyć się od siebie nawzajem. Starsi uczniowie często pełnią rolę mentorów i pomagają młodszym w realizacji zadań projektowych, co sprzyja rozwi-

⁴ <https://konkurs.explory.pl/>.

⁵ <https://sons.amu.edu.pl/pl/science-on-stage>.

⁶ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/eucys_en.

⁷ https://www.mojestypendium.pl/stypendium_krajowe/krajowy-fundusz-na-rzecz-dzieci-program-zdolni/.

janiu empatii i odpowiedzialności. Przykładem jest projekt „Alfabet dla przedszkolaka”.

Zastosowanie STEAM w projekcie (nie tylko) do edukacji regionalnej – „Fermentujemy po śląsku – zdrowie zaklęte w kiszonkach”

Pragniemy zaprezentować praktyczny pomysł pracy w modelu STEAM dotyczący edukacji regionalnej, związanej ze śląskością, ale nie tylko, gdyż można go wykorzystać też na edukacji zdrowotnej, technice, biologii, przyrodzie czy godzinie wychowawczej. Temat „Fermentujemy po śląsku – zdrowie zaklęte w kiszonkach” jest bliski codziennemu życiu uczniów. Inspiracją stała się lokalna tradycja przygotowywania kiszonek, która od pokoleń jest obecna w śląskich domach. Mieszkając na Śląsku, naturalnie sięgamy do elementów regionalnej tradycji śląskiej kuchni, jak kiszenie kapusty, ogórków czy robienie zakwasu z buraków. Są one nie tylko częścią kulinarnego dziedzictwa, ale także doskonałym punktem wyjścia do rozmowy o zdrowiu, mikroorganizmach i procesach zachodzących w przyrodzie.

Temat fermentacji pozwala połączyć różne dziedziny i kompetencje: naukę o mikroorganizmach i procesach chemicznych, obliczenia wagi i proporcji składników, projektowanie doświadczeń, prezentację wyników w różnych formach. Samodzielne planowanie działań i współpraca przy realizacji zadań uruchamia kreatywność uczniów. Uczniowie uczą się poprzez działanie, eksperymentowanie i odnoszenie wiedzy do znanych im sytuacji z życia codziennego. Pracują w grupach.

Projekt edukacyjny może być realizowany przez kilku nauczycieli w ramach swoich przedmiotów (współpraca międzyprzedmiotowa), co pozwala uczniom zobaczyć, jak wiedza z różnych dziedzin łączy się w praktyce. Może być też modułem obowiązkowego interdyscyplinarnego „tygodnia projektowego”, który ma być wdrażany od 01 IX 2026 r. Realizacja projektu edukacyjnego polega na: sformułowaniu lub wyborze tematu projektu, określeniu jego celów, zaplanowaniu oraz realizacji etapów i działań. Wreszcie na publicznym przedstawieniu jego rezultatów. Prezentujemy scenariusz naszego „śląskiego” projektu, ze wskazaniem źródeł poszczególnych działań STEAM-owych.

1. Temat projektu: „Fermentujemy po śląsku – zdrowie zaklęte w kiszonkach”.

Dla kogo: uczniowie klas 4–6 SP.

Czas: tydzień projektowy lub przedmioty ww).

Forma: praca zespołowa, eksperyment, działania praktyczne, prezentacja.

2. Cele projektu (zob. tab. 1):

Uczeń:

- poznaje tradycję kiszenia kapusty na Śląsku,
- rozumie proces fermentacji,
- poznaje właściwości zdrowotne kiszonek,
- rozwija kompetencje STEAM,
- buduje świadomość regionalną.

Kompetencje ucznia:

- współpraca,
- kreatywność,
- rozwiązywanie problemów,
- myślenie naukowe.

3. Plan realizacji.

Oś czasowa projektu STEAM (zob. tab. 2)

4. Publiczne przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego

Festiwal edukacyjno-kulinarno-naukowy „Laboratorium śląskich kiszonek”

Miejsce: plac lub sala gimnastyczna szkoły

Czas trwania: 2–3 godziny w ostatnim dniu projektowym

Uczestnicy: uczniowie, rodzice, seniorzy, lokalna społeczność

Elementy prezentacji:

A. Stoisko eksperymentalne „Laboratorium kiszonek”

Pokaz fermentacji w czasie rzeczywistym: kapusta, ogórki, buraki. Uczniowie prezentują mikrobiologię fermentacji: bakterie kwasu mlekowego w formie prostych modeli 3D lub wizualizacji multimedialnych. Plakaty: „Jak działa fermentacja?” (lub inne kreatywne pomysły).

B. Warsztaty praktyczne dla publiczności

Nauka przygotowania kiszonek krok po kroku. Degustacja gotowych produktów wykonanych przez uczniów. Wybór kiszonki o najlepszym smaku. Quiz interaktywny z nagrodami (kahoot, mentimeter),

C. Kącik zdrowia i sztuki

Graficzne infografiki – plakaty pokazujące korzyści zdrowotne kiszonek. Fotobudka z rekwizytami: słoiki, kapusta, fartuchy naukowca. Skecz teatralny

Tabela 1. Cele projektu

OBSZAR STEAM	NAUCZYCIEL PRZEDMIOTU	PRZYKŁADOWE TREŚCI Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ	DZIAŁANIA UCZNIÓW W PROJEKCIE
S – Science	przyroda	mikroorganizmy, zdrowe odżywianie, procesy biologiczne w żywności; rola witamin i probiotyków,	poznanie procesu fermentacji, obserwacja zmian w kiszonkach, rozmowa o wpływie kiszonek na zdrowie
S – Science	chemia	reakcje chemiczne w żywności, odczyn pH, środowisko kwasowe, fermentacja,	wyjaśnienie procesu fermentacji mlekowej, poznanie roli bakterii i kwasu mlekowego, obserwacja zmian w trakcie fermentacji
S – Science	edukacja zdrowotna	zdrowy styl życia, rola diety dla zdrowia,	rozmowa o wpływie kiszonek na zdrowie i odporność, roli fermentowanych produktów w diecie, tworzenie planu diety z uwzględnieniem kiszonek
S – Science	historia/ edukacja regionalna	tradycje regionu, życie codzienne dawniej, kultura Śląska,	poznanie tradycji kiszenia kapusty, analiza zdjęć dawnych kuchni śląskich, rozmowa o sposobach przechowywania żywności dawniej i dziś
T – Technology	informatyka	wyszukiwanie informacji, tworzenie prezentacji, filmu,	przygotowanie prezentacji o kiszonkach, dokumentacja projektu w formie filmu
E – Engineering	technika	przygotowywanie prostych potraw, bezpieczeństwo i higiena pracy,	przygotowanie różnych kiszonek, poznanie narzędzi i naczyń do kiszenia dawniej i dziś, stworzenie fotobudki,
A – Arts	plastyka	projektowanie graficzne, walory użytkowe i estetyczne przedmiotów użytkowych,	projekt etykiety na słoik, wykonanie plakatu promującego kiszonki, dekoracja słoików z gotowymi kiszonkami
A – Arts	język polski/ edukacja regionalna	poznawanie tradycji i kultury regionu, tworzenie tekstów w gwarze śląskiej,	poznanie słownictwa gwary śląskiej – opis przepisu na kiszonki, stworzenie skeczu teatralnego w gwarze śląskiej, napisanie krótkiego artykułu promocyjnego „Dlaczego warto jeść kiszonki?”
M – Mathematics	matematyka	obliczenia praktyczne, proporcje, jednostki masy.	obliczanie ilości soli do kiszenia, ważenie, przeliczanie proporcji składników, przeliczanie składników dla różnych ilości warzyw, tworzenie tabel proporcji

Tabela 2. Oś czasowa projektu STEAM

DZIEŃ	TEMAT DNIA	PRZEDMIOTY	DZIAŁANIA UCZNIÓW	EFEKT
Dzień 1	Śląska tradycja kiszenia	język polski, historia, edukacja regionalna	poznanie tradycji kiszenia kapusty na Śląsku, rozmowa o dawnych sposobach przechowywania żywności, poznanie słownictwa gwary śląskiej, stworzenie skeczu teatralnego w gwarze śląskiej,	uczniowie tworzą mapę skojarzeń „Kiszonki dawniej i dziś”
Dzień 2	Nauka o fermentacji	przyroda, chemia	wyjaśnienie procesu fermentacji, zapoznanie z informacjami o bakteriach mlekowych i wartościach zdrowotnych kiszonek,	uczniowie przygotowują kartę obserwacji kiszenia
Dzień 3	Projektujemy i kisimy	technika, matematyka	obliczanie proporcji soli do kiszenia, przygotowanie warzyw, naczyń, przypraw	uczniowie przygotowują własne kiszonki w słoikach
Dzień 4	Kreatywność i promocja	plastyka, informatyka	projekt etykiet na słoiki, koncepcji gier, opracowanie plakatów i prezentacji o kiszonkach, tworzenie filmu, prezentacji,	powstają etykiety i plakaty promujące zdrowe jedzenie, gra memory z nazwami bakterii i warzyw, powstaje film lub prezentacja i inne kreatywne pomysły,
Dzień 5	Publiczna prezentacja	festiwal edukacyjno-kulinarno-naukowy	prezentacja projektu, rozmowa o zdrowej diecie, degustacja kiszonek.	festiwal edukacyjno-kulinarno-naukowy „Laboratorium śląskich kiszonek”

w gwarze śląskiej, który będzie pokazywał tradycję fermentowania w regionie.

D. Strefa gier edukacyjnych

Memory z nazwami bakterii i warzyw. Wieża smaków: ułożenie klocków z etapami fermentacji, etapami procesu przygotowania kiszonek.

E. Multimedialna prezentacja STEAM

Pokaz filmu lub prezentacji przebiegu i efektów pracy uczniów w tygodniu projektowym, pod wybranym tytułem np. „Od nauki do smaku – jak chemia, biologia i matematyka wpływają na przygotowanie idealnej kiszonki”. Wręczenie certyfikatów uczestnikom warsztatów, quizów, autorom najsmaczniejszych kiszonek lub wszystkim klasom biorących udział w projekcie.

Społeczność uczy się poprzez praktykę i zabawę, poznaje lokalne tradycje kulinarne oraz krytycznie analizuje informacje naukowe. Uczniowie łączą naukę z kreatywnością: przygotowują materiały edukacyjne i promocyjne dla rodziców i rówieśników.

Odpowiadając na potrzebę przygotowania się na nowe wyzwania, zapraszamy Państwa do uczestnictwa w organizowanym przez RODN i IP WOM w Rybniku praktycznym kursie (w kwietniu lub wrześniu) – „STEAM 2026 – klucz do nowych podstaw programowych”. Kurs rozpoczyna się spotkaniem online – 20 IV 2026. Szczegółowe informacje i zapisy na stronie internetowej: wom.edu.pl/szkolenia

WOM Rybnik

Podsumowanie

Współczesna szkoła stoi przed dylematem fundamentalnym: czy ma przygotowywać uczniów do zawodów, które już istnieją, czy też do ról, które dopiero zostaną wykreowane przez postęp technologiczny? W dzisiejszym dynamicznie zmieniającym się świecie wymagania na rynku pracy są bardziej zróżnicowane niż kiedykolwiek wcześniej, a na rynku pracy mamy trzy różne pokolenia. Rozwój technologii i globalizacja wpływają na potrzeby pracodawców oraz umiejętności, jakich oczekują od przyszłych pracowników. W świetle założeń nowej podstawy programowej, odpowiedź na postawione pytanie zdaje się być jednoznaczna. Kluczem do działań szkoły jest akumulacja wiedzy głębokiej, wykształcenie kompetencji dynamicznych, pozwalających w pełni rozwijać indywidualny potencjał człowieka w życiu osobistym, rodzinnym, zawodowym i obywatelskim. Warto traktować opisaną metodę jako DROGĘ a nie jednorazowy projekt. W tym kontekście edukacja w modelu STEAM przestaje być postrzegana jako wąska specjalizacja, a staje się uniwersalną metodą kształcenia.

Sabina Ficek

- nauczyciel techniki i doradca zawodowy w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 w Rybniku, nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Ogrodnik

- nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Hetman

NEURODYDAKTYKA W PRAKTYCE

Współczesna szkoła stoi przed wyzwaniem nie tylko przekazywania wiedzy, ale przede wszystkim rozbudzania w uczniach głębokiej pasji do nauki i trwałej motywacji do działania. W erze dynamicznych zmian i dostępu do nieograniczonej ilości informacji kluczowe staje się wyposażenie młodego człowieka w wewnętrzną siłę napędową do samorozwoju. Neurodydaktyka, czerpiąca z najnowszych odkryć neuronauk, dostarcza nam narzędzi i wskazówek, jak efektywniej projektować proces edukacyjny, by wspierać te kluczowe aspekty rozwoju.

Mózg a motywacja

Motywacja i pasja nie są jedynie stanami psychicznymi – mają swoje silne podstawy neurobiologiczne. Kluczową rolę odgrywa tu układ nagrody w mózgu, a zwłaszcza obszary takie jak jądro półleżące i kora przedczołowa oraz neuroprzekaźnik dopamina. Jest ona często nazywana „molekułą motywacji”, ponieważ jej uwalnianie jest silnie związane z przewidywaniem nagrody, przyjemnością i dążeniem do celu. W kontekście nauki, sukces, zrozumienie nowego materiału, pokonanie trudności czy pozytywne relacje społeczne aktywują ten układ, wzmacniając pożądane zachowania i budując pozytywne skojarzenia z procesem uczenia się.

Z kolei pasja, będąca długoterminowym, głębokim zaangażowaniem w daną dziedzinę, wiąże się nie tylko z dopaminą, ale również z utrwalaniem szlaków neuronalnych odpowiedzialnych za przetwarzanie informacji w danej specjalistycznej dziedzinie. Im intensywniej i z większym zaangażowaniem uczeń eksploruje dany temat, tym silniejsze i bardziej efektywne stają się te połączenia.

Strategie rozbudzania pasji i motywacji w oparciu o neurodydaktykę

Tworzenie środowiska sprzyjającego poczuciu bezpieczeństwa i przynależności

Mózg uczy się najlepiej w bezpiecznym i wspierającym środowisku. Chroniczny stres (np. lęk przed oceną, wyśmianiem, niezrozumieniem) aktywuje układ walki-ucieczki (ciało migdałowe), blokując działanie kory przedczołowej odpowiedzialnej za myślenie analityczne, kreatywność i rozwiązywanie problemów.

Wskazówki dla nauczyciela

- Zbuduj pozytywne relacje uczeń–nauczyciel i uczeń–uczeń.
- Zredukuj presję ocen – wprowadź ocenianie kształtujące.
- Promuj kulturę błędu jako elementu nauki.
- Stwórz atmosferę zaufania, w której uczniowie czują się swobodnie.
- Pozwól zadawać pytania oraz nazywać i wyrażać emocje oraz opinie.

Aktywacja systemu nagrody

Dopamina jest uwalniana, gdy uczeń doświadcza sukcesu lub zauważa postępy. Ważne jest, aby te nagrody były wewnętrzne, a nie tylko zewnętrzne (np. stopnie).

Wskazówki dla nauczyciela

- Dostosuj zadania do poziomu ucznia tak, aby wyzwania były osiągalne, ale wymagały wysiłku, zbyt łatwe nudzą, zbyt trudne frustrują.
- Dawaj konstruktywną informację zwrotną zamiast oceny, żeby skupić się na procesie uczenia się i postępach; feedback powinien być konkretny, opisowy i wskazywać, co uczeń zrobił dobrze i co może poprawić.
- Uznawaj wysiłek, nie tylko wynik, chwal za zaangażowanie, wytrwałość i strategię, a nie tylko

za końcowy sukces, to buduje tzw. „nastawienie na rozwój”, w którym porażka jest lekcją, a nie dowodem na brak zdolności.

Wyzwanie, nowość i zmienność – stymulacja uwagi i ciekawości

Mózg jest naturalnie nastawiony na poszukiwanie nowości. Monotonia prowadzi do spadku zaangażowania.

Wskazówki dla nauczyciela

- Zróżnicuj metody nauczania, wykorzystuj różnorodne techniki – pracy projektowej, dyskusji, eksperymentów, gier edukacyjnych, burzy mózgów, odwróconej klasy.
- Stosuj element zaskoczenia, wprowadzaj na zajęciach zagadki, problemy do rozwiązania, kontrowersyjne pytania, które pobudzają ciekawość.
- Łącz teorię z rzeczywistością, pokazuj praktyczne zastosowania wiedzy, odwołuj się do aktualnych wydarzeń, problemów społecznych czy technologii.

Znaczenie i cel

Uczniowie są bardziej zmotywowani, gdy widzą sens i cel w tym, czego się uczą. Mózg efektywniej przetwarza informacje, które uważa za ważne i istotne dla siebie.

Wskazówki dla nauczyciela

- Uświadamiaj cel, zawsze na początku zajęć jasno określaj, czego się nauczymy i dlaczego jest to ważne. Przełóż na praktyczne wykorzystanie wiedzy.
- Personalizuj, pozwól uczniom na wybór tematów lub metod pracy, jeśli to możliwe, bo to zwiększa ich poczucie kontroli i sprawczości.
- Projekty z realnym wpływem - angażuj uczniów w projekty, które mają realny wpływ na lokalną społeczność, środowisko czy innych ludzi, to buduje poczucie misji i zaangażowania.

Rola emocji w procesie uczenia się

Emocje są nierozdzielnie związane z pamięcią i uczeniem się. Pozytywne emocje sprzyjają utrwalaniu się wiedzy i jej dostępności.

Wskazówki dla nauczyciela

- Humor i zabawa – wprowadzaj elementy humoru i gier do procesu nauczania.
- Historie i narracje – używaj opowieści, które angażują emocjonalnie i ułatwiają zapamiętywanie.
- Świadomie buduj pozytywne skojarzenia, twórz rytuały związane z sukcesem, celebrowaj każde małe osiągnięcie.

Wyzwania i perspektywy

Wdrożenie neurodydaktycznych strategii wymaga zmiany mentalności zarówno u nauczycieli, jak i w całym systemie edukacji. Mimo to, korzyści płynące z takiego podejścia są ogromne – nie tylko dla wyników w nauce, ale przede wszystkim dla budowania w uczniach autonomii, wewnętrznej motywacji i pasji, które będą im służyć przez całe życie. Rozumiejąc, jak działa mózg, możemy kształtować środowisko edukacyjne, które w pełni wykorzystuje naturalny potencjał każdego ucznia do uczenia się i odkrywania świata.

Literatura

- Chojak M., *Neuropedagogika, neuroedukacja, neurodydaktyka. Fakty i mity*, Difin, Warszawa 2019.
- Spitzer M., *Jak uczy się mózg*, PWN, Warszawa 2018.
- Żylińska M., *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, UMK, Toruń 2013.
- Jeffrey D.H., *Edukacja i uczenie się: 16 największych mitów*, Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2019.
- Modrak M., *Pamięć sensoryczna czyli myśleć ciałem: doskonalenie zasobów pamięci zmysłowej*, Difin, Warszawa 2016.

mgr Anna Hetman

– wicedyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Urbasik

MAŁE SYGNAŁY, WIELKIE ZNACZENIE – Skrining Rozwoju Małego Dziecka w codziennej praktyce

Codzienna obserwacja dziecka to jeden z najważniejszych elementów pracy nauczyciela wychowania przedszkolnego. Czasem jednak intuicja i doświadczenie nie wystarczają, by właściwie ocenić, czy trudności dziecka są przejściowe, czy wymagają pogłębionego wsparcia. Skrining Rozwoju Małego Dziecka pomaga uporządkować obserwacje, wskazać obszary wymagające pomocy i podjąć działania, które realnie wpływają na rozwój dziecka. Artykuł przedstawia znaczenie SRMD na przykładzie sześciolatniego chłopca oraz pokazuje, dlaczego wczesne zauważenie trudności ma kluczowe znaczenie.

Kiedy codzienna obserwacja przestaje wystarczać – studium przypadku

Kuba, sześciolatek, uczeń przedszkola, od początku roku szkolnego zwracał uwagę swoim funkcjonowaniem. Już we wrześniu i październiku nauczyciele obserwowali u niego nasilone trudności w zakresie regulacji emocji oraz relacji społecznych. Chłopiec nie przestrzegał ustalonych zasad, nie reagował na polecenia nauczyciela, a w kontaktach z rówieśnikami często pojawiały się zachowania agresywne – zarówno słowne, jak i fizyczne. Zdarzały się groźby, popychanie, wyśmiewanie innych dzieci, a także używanie wulgarnych i przemocowych sformułowań. Niepokój budził również brak empatii – Kuba nie reagował na sygnały przykrości ze strony rówieśników. Występowały zachowania nieadekwatne do sytuacji, takie jak prowokacyjne gesty czy wystawianie języka. Mimo rozmów indywidualnych, analizowania trudnych sytuacji na forum grupy oraz jasno określonych zasad, chłopiec nie wykazywał skruchy ani spontanicznych prób naprawy relacji.

Trudności widoczne były także w funkcjonowaniu poznawczym i zadaniowym. Kuba szybko się rozpraszał, nie kończył rozpoczętych zadań, nie podejmował aktywności zgodnie z instrukcją. Zaobserwowano nieprawidłowy chwyt narzędzi pisarskich, obniżoną sprawność grafomotoryczną oraz trudności w koordynacji wzrokowo-ruchowej. Towarzyszył temu niski poziom motywacji, brak wytrwałości i trudności w przetwarzaniu poleceń nauczyciela. Pomimo podejmowanych działań wychowawczych i wspierających, nie obserwowano trwałej poprawy. Pojawiło się pytanie, które wielu nauczycieli zna z własnej praktyki: „Czy to jeszcze trudności wychowawcze, czy już sygnał, że dziecko potrzebuje pogłębionej oceny rozwoju i systemowego wsparcia?”

Czym jest Skrining Rozwoju Małego Dziecka?

Skrining Rozwoju Małego Dziecka (SRMD) to narzędzie dla rodziców, opiekunów dzieci w wieku do lat 3, nauczycieli wychowania przedszkolnego, nauczycieli specjalistów zatrudnionych w placówkach wychowania przedszkolnego oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, przedstawicieli instytucji zajmujących się szeroko rozumianym wsparciem i monitorowaniem rozwoju małego dziecka i jego rodziny. Jest to narzędzie służące wczesnemu identyfikowaniu trudności rozwojowych, oparte na regularnej obserwacji dziecka w jego naturalnym środowisku, jakim jest przedszkole. Nie stanowi diagnozy ani nie ma na celu etykietowania dzieci. Jego zadaniem jest wskazanie obszarów wymagających wsparcia oraz określenie poziomu pomocy, jakiej dziecko może potrzebować.

SRMD obejmuje różne sfery funkcjonowania dziecka, m.in.:

- uczenie się i stosowanie wiedzy,

- porozumiewanie się,
- przystosowanie społeczne i emocjonalne,
- aktywność ruchową,
- samoobsługę i dbanie o siebie.

Dzięki temu daje całościowy obraz funkcjonowania dziecka, a nie skupia się na jednym wybranym aspekcie jego rozwoju.

Raport końcowy SRMD zawiera ocenę opartą na sumie punktów uzyskanych na podstawie odpowiedzi „TAK” w poszczególnych obszarach obserwacji. Uzyskana ocena wskazuje na stopień trudności, określony jako: brak trudności (0), nieznaczne trudności (1), umiarkowane trudności (2) lub znaczące trudności (3). Na podstawie uzyskanej oceny generowane są rekomendacje w zakresie zalecanego wsparcia dziecka. Wyróżnia się trzy poziomy wsparcia¹:

Poziom 1 – dziecko uczy się nowych umiejętności i nabywa kompetencje („zielone światło”).

Poziom 2 – dziecko wymaga ukierunkowanego wsparcia, np. profilaktyki, monitorowania postępów i pomocy w codziennej pracy („żółte światło”).

Poziom 3 – dziecko potrzebuje intensywnego, specjalistycznego wsparcia („czerwone światło”).

Takie podejście pozwala dostosować pomoc do rzeczywistych potrzeb dziecka i zapewnić mu wsparcie adekwatne do poziomu trudności.

RAMKA REDAKCYJNA – UZUPEŁNIAJĄCA

Skrining Rozwoju Małego Dziecka – czym nie jest?

- nie jest diagnozą psychologiczną ani pedagogiczną,
- nie służy etykietowaniu ani „szufladkowaniu” dziecka,
- nie zastępuje pracy specjalistów ani badań w poradni,
- nie jest oceną kompetencji wychowawczych rodziców,
- nie oznacza, że dziecko „nie poradzi sobie” w dalszej edukacji.

SRMD to narzędzie wspierające nauczyciela w podejmowaniu trafnych decyzji i kierowaniu dziecka do odpowiedniej formy pomocy – na odpowiednim etapie rozwoju.

Dlaczego skrining jest tak ważny w pracy nauczyciela przedszkola?

Nauczyciel wychowania przedszkolnego jest często pierwszą osobą, która zauważa, że rozwój dziecka nie przebiega harmonijnie. To on obserwuje dziecko w grupie rówieśniczej, w sytuacjach zadaniowych, podczas zabawy i w momentach napięcia emocjonalnego.

Skrining:

- porządkuje obserwacje nauczyciela,
- pomaga odróżnić przejściowe trudności od sygnałów ryzyka,
- stanowi konkretną podstawę do rozmowy z rodzicami,
- ułatwia zaplanowanie dalszych kroków wsparcia.

SRMD w praktyce – co pokazały wyniki?

U Kuby przeprowadzono Skrining Rozwoju Małego Dziecka w listopadzie (badanie wstępne). Wyniki wskazały na proponowany poziom wsparcia 3 w kluczowych obszarach funkcjonowania: uczenie się i stosowanie wiedzy, sygnały społeczne we wzajemnych kontaktach (przystosowanie społeczne i emocjonalne), porozumiewanie się. Analiza wskaźników prawidłowych zachowań jednoznacznie pokazała, że trudności chłopca nie są incydentalne, lecz wymagają systemowego i wielospecjalistycznego wsparcia.

Od skriningu do działania – współpraca i wsparcie

Wynik SRMD stał się punktem wyjścia do dalszych działań. Po rozmowie z mamą, przeprowadzonej przez nauczyciela oraz pedagoga specjalnego, podjęła ona decyzję o umówieniu wizyty w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, gdzie zalecono pogłębioną diagnozę, w tym badanie integracji sensorycznej. Równolegle w przedszkolu chłopca objęto wsparciem logopedy oraz pedagoga specjalnego. Ważnym elementem była współpraca z rodzicami i spójność oddziaływań.

Skrining nie zakończył procesu – on go rozpoczął.

¹ Źródło: <https://www.aps.edu.pl/strefa-projektow/projekty-w-trakcie-realizacji/skrining-rozwoju-malego-dziecka/>.

Efekty, które mają znaczenie

Po kilku miesiącach systematycznego wsparcia zauważalne stały się pierwsze, bardzo ważne zmiany. Kuba potrafi dłużej bawić się sam, częściej podejmuje próby zabaw z rówieśnikami, a poziom zachowań agresywnych wyraźnie się obniżył. Chłopiec dłużej skupia uwagę, chętniej uczestniczy w zajęciach i łatwiej reaguje na polecenia nauczyciela.

Nie są to jeszcze „idealne” efekty, ale są to realne postępy, które pokazują, jak ogromne znaczenie ma wczesne zauważenie trudności i adekwatna reakcja.

Skrining jako decyzja o uważności

Historia Kuby pokazuje, że trudne zachowania dziecka rzadko są „złe same w sobie”. Częściej są komunikatem – sygnałem, że dziecko nie radzi sobie z wymaganiami otoczenia, emocjami lub własnym ciałem. Zadaniem nauczyciela nie jest ich ocenianie, lecz zauważenie i właściwe odczytanie.

Skrining Rozwoju Małego Dziecka stał się w tym przypadku momentem przełomowym. Uporządkował codzienne obserwacje, nadał im kierunek i pozwolił podjąć decyzje oparte na faktach, a nie intuicji czy poczuciu bezradności. Co ważne, nie zamknął dziecka w kategorii „problemowego”, lecz otworzył drogę do realnego wsparcia – adekwatnego do jego potrzeb i możliwości.

Pierwsze postępy Kuby nie są efektem jednorazowego działania, lecz konsekwentnej współpracy: nauczycieli, specjalistów i rodziców. To właśnie ta współodpowiedzialność sprawia, że zmiana jest możliwa. Chłopiec, który na początku roku szkolnego nie potrafił funkcjonować w grupie, dziś coraz częściej podejmuje kontakt z rówieśnikami, dłużej skupia uwagę i rzadziej reaguje agresją. To wystarczający dowód na to, że wczesne zauważenie i szybkie działanie mają sens.

Skrining Rozwoju Małego Dziecka nie jest narzędziem kontroli ani selekcji. Jest narzędziem uważ-

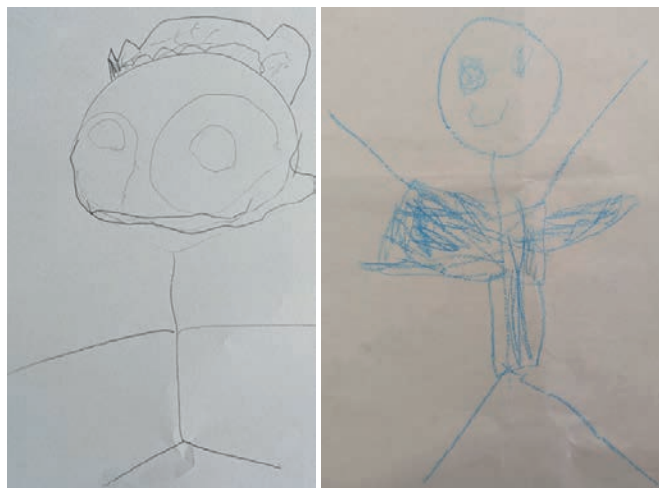
ności – wobec dziecka, jego rozwoju i naszych zawodowych decyzji. W pracy nauczyciela wychowania przedszkolnego staje się on nie tylko wsparciem diagnostycznym, ale przede wszystkim wyrazem troski o to, by każde dziecko miało szansę rozwijać się na miarę swoich możliwości.

Zachęcając nauczycieli do korzystania z SRMD, warto podkreślić, że nie jest to dodatkowy obowiązek, lecz narzędzie wspierające codzienną pracę. To inwestycja w rozwój dziecka, ale także w profesjonalizm nauczyciela i jakość pracy całego zespołu przedszkolnego. Bo im wcześniej zauważymy potrzeby dziecka i odpowiemy na nie adekwatnym wsparciem, tym większą dajemy mu szansę na harmonijny rozwój i dobry start w dalszą edukację.

Bo czasem jeden dobrze zadany krok wystarczy, by zmienić całą drogę rozwoju dziecka.

Praktyczne wsparcie:

Narzędzia przesiewowe, w tym Skrining Rozwoju Małego Dziecka, można pobrać ze strony wsparcie.ov.pl – ułatwia to wdrożenie skriningu w codziennej pracy przedszkola i szybkie reagowanie na potrzeby dziecka.

Rysunek Kuby, wrzesień 2025 i styczeń 2026

mgr Anna Urbasik

– doradca metodyczny RODN i IP „WOM” w Rybniku,
ambasador programu eTwinning

Bożena Polaszek

Słyszę, słucham, JESTEM

Życie jest podróżą w nieznane. Podróżą, która budzi ciekawość i ekscytację, ale bywa też źródłem niepewności, obaw, a czasem nawet lęku. W tej wędrówce nie jesteśmy jednak osamotnieni. Towarzyszą nam zmysły – cisi, niezwykle czujni przewodnicy, dzięki którym odbieramy, porządkujemy i rozumiemy otaczającą nas rzeczywistość. To one umożliwiają nam samodzielność, niezależność oraz poczucie bezpieczeństwa. Człowiek posiada pięć zmysłów: wzrok, słuch, dotyk, węch i smak. Każdy z nich pełni istotną rolę, jednak to właśnie słuch w szczególny sposób ubogaca nasze życie i warunkuje prawidłowy rozwój psychiczny, intelektualny i społeczny oraz pozwala uczestniczyć w świecie i budować relacje z innymi ludźmi.

Polski Słownik Medyczny definiuje słuch jako „zmysł odbierający wrażenia dźwiękowe”, a zmysł słuchu jako „zdolność do odbioru wrażenia słuchowych za pomocą narządu słuchu, przekazującego informacje o naprzemiennych zmianach ciśnienia w uchu, wywołanych falą akustyczną. Energia bodźców akustycznych jest przetwarzana w pobudzenie nerwowe, które następnie przesyłane jest do ośrodkowego układu nerwowego [...]”. Choć definicja ta ma charakter techniczny, trafnie oddaje istotę słyszenia – procesu, który zachodzi nieustannie, często poza naszą świadomością.

Słuch jest zmysłem, z którego korzystamy bez przerwy, także podczas snu. Jako narząd aktywny zapewnia nam stałą łączność z otoczeniem, niezależnie od poziomu aktywności czy stanu czuwania. W przeciwieństwie do wzroku, który możemy zamknąć powiekami, czy węchu, którego działanie można częściowo ograniczyć, słyszenia nie jesteśmy w stanie całkowicie wyeliminować. Nawet zatykając uszy, odbieramy część bodźców akustycznych. Co więcej, słuch nie zna barier takich jak ciemność czy mgła, radzi sobie nawet ze znacznymi odległościami i informuje nas o wydarzeniach rozgrywających się naprawdę daleko.

Rozwój i kształtowanie się funkcji słuchowych

Rola słuchu w życiu człowieka zaznacza się niezwykle wcześnie – znacznie wcześniej, niż mogłoby się wydawać. Wielu badaczy podkreśla, że kontakt ze światem dźwięków nie rozpoczyna się w chwili narodzin, lecz już w okresie prenatalnym. Dziecko gromadzi doświadczenia akustyczne już w łonie matki, reaguje na bodźce dźwiękowe, a z czasem potrafi rozpoznawać jej głos. Słuch jest pierwszym zmysłem, który zaczyna rozwijać się w życiu płodowym – jego kształtowanie rozpoczyna się już w trzecim tygodniu ciąży. Około 20. tygodnia możemy mówić o właściwym „początku słyszenia”. Po narodzinach, pod wpływem bodźców środowiskowych, słuch nadal się doskonali, a proces ten trwa przez wiele lat. Rozwój funkcji słuchowych przebiega etapami – od prostszych do coraz bardziej złożonych. Poszczególne umiejętności nakładają się na siebie i wzajemnie doskonalą, tworząc fundament dla rozwoju poznawczego, językowego i społecznego.

Rola słuchu w życiu człowieka

Dźwięki, które nas otaczają i które do nas docierają, pełnią wiele istotnych funkcji. Podstawową rolą układu słuchowego jest orientacja w otoczeniu – rozpoznawanie zdarzeń, lokalizacja źródeł dźwięku oraz szybka reakcja na zmieniające się warunki środowiska. Dzięki temu czujemy się bezpieczniej i możemy adekwatnie reagować na to, co dzieje się wokół nas. Wśród dźwięków szczególnie ważnych dla poczucia bezpieczeństwa znajdują się głosy ludzi, odgłosy urządzeń mechanicznych, dźwięki przyrody oraz dźwięki wydawane przez zwierzęta. Szczególną grupę stanowią jednak dźwięki mowy, które umożliwiają przekazywanie informacji językowych, komunikację interpersonalną i funkcjonowanie w społeczeństwie. To one pozwalają człowiekowi budować

relacje, porozumiewać się i rozumieć otaczający świat. Osobne miejsce zajmuje muzyka – zarówno instrumentalna, jak i wokalna – oddziałująca na sferę emocjonalną człowieka. Może ona pobudzać do działania lub sprzyjać wyciszeniu, regulować napięcie emocjonalne, poprawiać nastrój, a nawet wspierać kreatywność. Charakter muzyki wpływa na reakcje organizmu: dźwięki szybkie i głośne działają pobudzająco, natomiast wolne i ciche – uspokajająco. Oddziaływanie bodźców akustycznych nie ogranicza się jednak wyłącznie do sfery emocjonalnej. Dźwięki wywołują również reakcje fizjologiczne – wpływają na pracę układu krążenia, rytm oddychania, napięcie mięśniowe czy funkcjonowanie układu pokarmowego. Dzieje się tak za sprawą połączeń narządu słuchu z autonomicznym układem nerwowym, m.in. poprzez nerw błędny. Organizm może zostać wprowadzony w stan gotowości do działania nawet bez udziału świadomości. Warto jednak pamiętać, że nadmierna stymulacja dźwiękowa może działać niekorzystnie, prowadząc do napięcia, niepokoju czy objawów psychosomatycznych. Słuch jest zatem zmysłem, który angażuje całego człowieka – ciało, emocje i procesy poznawcze.

Słuch a mowa

Warto postawić pytanie: czy słuch to jedynie słyszenie? Choć pojęcia „słyszeć” i „słuchać” bywają używane zamiennie, w rzeczywistości nie oznaczają tego samego. Słyszenie odnosi się do biernego odbioru bodźców dźwiękowych i automatycznych reakcji na nie, natomiast słuchanie wymaga uwagi, analizy oraz nadawania znaczenia odbieranym dźwiękom. Uszy odbierają fale akustyczne, jednak to mózg je interpretuje i nadaje im sens. Człowiek jako osobnik posiadający znacznie rozwinięty ośrodkowy układ nerwowy oraz wykształcony narząd mowy posiada umiejętność mówienia, jednak nie rodzi się z nią, musi się jej nauczyć, jak każdej innej umiejętności. Proces ten jest nierozdzielnie związany z prawidłowym funkcjonowaniem słuchu. To właśnie słyszenie i słuchanie stanowią fundament rozwoju mowy, języka i komunikacji. Recepcja dźwięków, ich lokalizacja, pamięć słuchowa, różnicowanie bodźców, uwaga słuchowa oraz lateralizacja to kompetencje, bez których rozwój mowy nie mógłby przebiegać prawidłowo. Nie bez powodu mówi się, że „bez słuchu nie ma mowy”,

mowa, która jest oknem umysłu, nieocenioną wartością naszego codziennego funkcjonowania. Jak zauważył Fletcher „mówimy słuchem” – można bowiem słuchać, nie mówiąc, natomiast mówienie bez możliwości słyszenia jest niezwykle trudne. Słuch staje się więc również zmysłem mowy.

Kochający rodzic – uważny przewodnik

Każdy rodzic pragnie, aby jego dziecko było zdrowe, szczęśliwe, mogło harmonijnie się rozwijać oraz osiągać sukcesy. Sukces dziecka nie sprowadza się jednak wyłącznie do wyników edukacyjnych. Obejmuje on również relacje społeczne, rozwój zainteresowań, poczucie własnej wartości oraz wiarę we własne możliwości. W tym procesie prawidłowo funkcjonujący narząd słuchu odgrywa kluczową rolę. Dziecko poznaje świat poprzez dźwięki – słysząc i słuchając, uczy się rozumieć, mówić, czytać i komunikować się z otoczeniem. Świat akustyczny staje się dla niego bramą do zdobywania wiedzy i doświadczeń. Współczesna rzeczywistość stawia jednak przed dziećmi nowe wyzwania. Mózg dziecka potrzebuje różnorodnych doświadczeń sensorycznych, aby móc się prawidłowo rozwijać. Rolą dorosłych jest stworzenie sprzyjających warunków: dostarczanie bogactwa bodźców słuchowych, ich nazywanie, wyjaśnianie i porządkowanie. Nadmiar bodźców, długotrwały kontakt z mediami cyfrowymi oraz ograniczenie naturalnych interakcji mogą zaburzać spontaniczny rozwój funkcji słuchowych. Reasumując, dbajmy o nasze dzieci, o siebie, o równowagę pracy naszych narządów i zmysłów, dbajmy o SŁUCH, który pozwala nam uczestniczyć w świecie – **słyszeć, słuchać i być**.

Literatura

- Cieszyńska-Rozeł J., *Neurobiologiczne podstawy rozwoju poznawczego. Słuch*, Kraków 2018.
 Kurkowski Z. M., *Audiogenne uwarunkowania zaburzeń komunikacji językowej*, UMCS, Lublin 2013.
 Muzyka-Furtak E., (red. naukowa), *Surdologopedia. Teoria i praktyka*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2019.
 Roźniatowski T., Aleksandrow D. (red.), *Polski Słownik Medyczny*, PZWL, Warszawa 1981.

Bożena Polaszek

– doradca metodyczny nauczycieli logopedów RODN i IP „WOM” w Rybniku

Maria Koloch, Joanna Komorek

SZTUKA, NAUKA I EMOCJE – jak STEAM ożywia lekcje plastyki

W erze cyfrowej szkoły coraz częściej stawia się na interdyscyplinarność. Gdy połączymy sztukę z nauką, dzieją się rzeczy naprawdę niezwykłe! Chciałyśmy pokazać uczniom, że plastyka to coś znacznie więcej niż rysowanie i malowanie – to przestrzeń do odkrywania, eksperymentowania i wyrażania siebie.

Tak powstał projekt „Olga Boznańska naszą inspiracją”, realizowany we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku oraz szkołami podstawowymi w Raciborzu i Radlinie.

Nie bez powodu właśnie teraz sięgnęliśmy po twórczość tej malarki – rok 2025 ogłoszono Rokiem Olgi Boznańskiej, a dodatkowo obchodzimy 160. rocznicę jej urodzin i 85. rocznicę śmierci. To była doskonała okazja, by przybliżyć uczniom postać artystki, która w swoich portretach potrafiła uchwycić nie tylko wygląd, lecz także duszę człowieka.

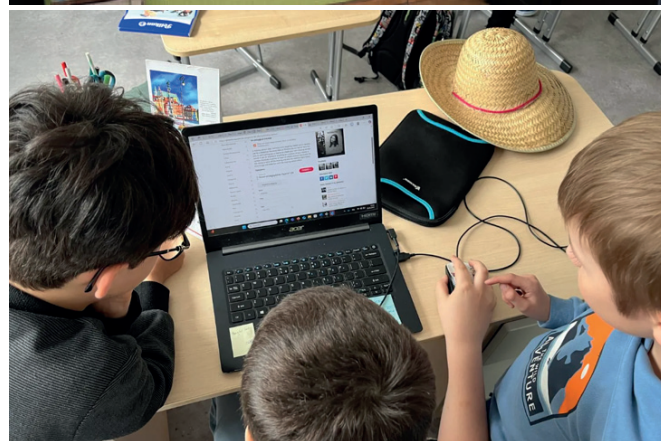
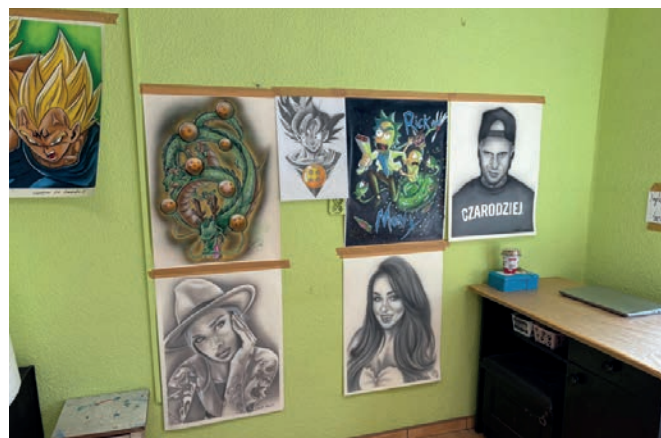
Projekt był prawdziwą przygodą edukacyjną dla klas I–IV. Dzieci, pracując metodą projektu, przechodziły drogę od odkrywania po twórczą ekspresję. Każda litera modelu STEAM znalazła tutaj swoje odzwierciedlenie:

- **S – Science (Nauka):** analiza symetrii w portretach i odkrywanie, jak geometria wpływa na piękno.
- **T – Technology (Technologia):** tworzenie portretów, które zamieniały się w kolorowanki lub ciekawe obrazy dzięki aplikacjom cyfrowym.
- **E – Engineering (Inżynieria):** projektowanie i budowanie własnych ram z patyczków.
- **A – Art (Sztuka):** eksperymenty z kolorem, fakturą i emocjami w duchu Boznańskiej.
- **M – Mathematics (Matematyka):** odkrywanie proporcji i harmonii w sztuce portretu.

Powyższe zestawienie dowód, że interdyscyplinarność nie jest pustym hasłem – potrafi realnie angażować uczniów i rozwijać ich kompetencje artystyczne, cyfrowe i matematyczne.

To inspiracja także dla nas – nauczycieli. Być może właśnie takie doświadczenia otwierają dzieciom drzwi do świata, w którym nauka i sztuka idą w parze, a edukacja staje się fascynującą podróżą.

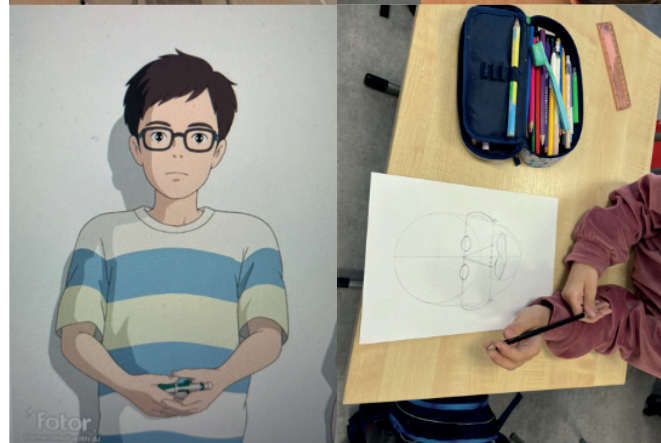
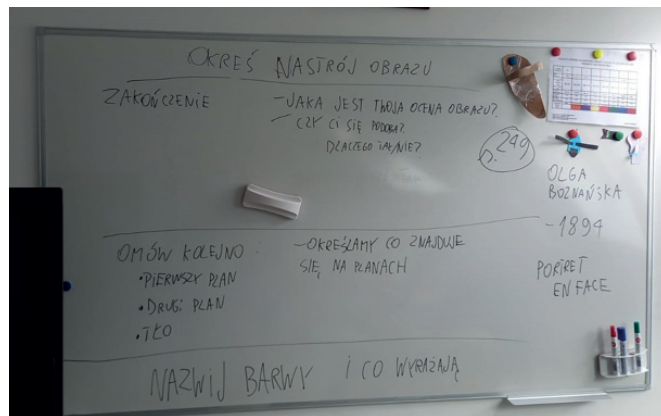

Jednym z najbardziej wyjątkowych momentów było spotkanie z prawdziwym atelier – miejscem, gdzie sztuka powstaje na oczach dzieci. Zafascynowane zadawały pytania o techniki malarskie i życie artystki (p. Klaudia Kazuch), odkrywając, że twórczość to proces pełen pasji i eksperymentów, a także sposób na pracę, która wypływa z pasji.

Finałem była szkolna miniwystawa. Dumne i podekscytowane dzieci prezentowały swoje prace, a podczas rundy refleksyjnej dzieliły się tym, co najbardziej je poruszyło.

Projekt pokazał, że STEAM to nie tylko modny skrót, ale sposób na edukację pełną pasji, emocji i twórczej odwagi. Dzięki niemu uczniowie nie tylko poznali Olgę Boznańską, lecz także odkryli, jak pięknie jest łączyć wiedzę z działaniem i wyrażać siebie poprzez sztukę.

dr Maria Koloch, mgr Joanna Komorek
– nauczycielki-konsultantki PODN i IP „WOM” w Rybniku

Norbert Niestolik

KSIĄŻKI O PATRONIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach

W kronice szkoły w Gaszowicach z lat 1922–1939 czytamy:

Celem przejęcia duchem państwowości polskiej przyszlých obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i wzbudzenia w młodych pokoleniach Kresów Zachodnich głębokiej miłości dla odrodzonej Ojczyzny – uchwalili członkowie grona nauczycielskiego sześcioklasowej szkoły powszechnej w Gaszowicach na konferencji nauczycielskiej, odbytej dnia 28 maja 1925 r. pod przewodnictwem kierownika szkoły, p. Eugeniusza Rohrbacha, jednogłośnie nadaje tejże szkole im. Naczelnika Narodu Polskiego – Tadeusza Kościuszki”

Od tamtego wydarzenia minęło 100 lat. Społeczność szkolna zawsze była dumna ze swojego patrona. Rocznica stała się jednak szczególną okazją do zorganizowania kilku uroczystości. Odbyła się okolicznościowa akademicka i odsłonięto tablicę pamiątkową. Uczniowie oraz ich rodzice obejrzeni przedstawienie poświęcone życiu Tadeusza Kościuszki, w którym

wystąpili nauczyciele i uczniowie. Zorganizowano kilka wycieczek do miejsc związanych z osobą patrona. Ufundowano nowy sztandar szkoły. W budynku szkolnym znalazły miejsce stałe ekspozycje związane z osobą Tadeusza Kościuszki. Szczególnie cenne są proporce Akademii Wojskowej West Point ofiarowane przez przyjaciela szkoły – profesora Wiesława Grebskiego z University of Pennsylvania (USA). Szkoła w swoich zbiorach posiada także szablę z okresu powstania kościuszkowskiego, którą pasuje się pierwszoklasistów na uczniów oraz żegna uczniów opuszczających mury szkoły.

Szkoła wydała dwie pozycje książkowe. Uczniowie klas I–III otrzymali publikację „Tadeusz Kościuszko dla najmłodszych”, zaś uczniowie klas IV–VIII „Tadeusz Kościuszko bez tajemnic”. Autorem i pomysłodawcą obydwu wydań jest, wspomagany przez nauczycieli, dyrektor szkoły. Książki ukazały się dzięki aprobacie i wsparciu finansowemu gminy Gaszowice, organu prowadzącego szkołę.

ZOFIA ŻOK - KLASA IIA

EMILIA DUDEK - KLASA IIA

BOGDAN FILEC - KLASA IIA

Uczniowie młodszych klas mogą przeczytać swoją książkę samodzielnie lub w domu z pomocą rodziców. Jest ona także wykorzystywana podczas lekcji. W tym przypadku pomocą służą dzieciom wychowawcy i nauczyciele poszczególnych przedmiotów.

WYTNIJ PO ŚLADZIE I SPRÓBUJ ZŁOŻYĆ PONOWNIE

W trakcie gromadzenia materiału ogłoszono konkurs na ilustracje do kolejnych rozdziałów książki: „Narodziny”, „Nauka”, „Miłość”, „Ameryka”, „W obliczu ważnych wydarzeń”, „Dyktator powstania”, „Nie-wola i śmierć wielkiego Polaka”, „Obywatel Polski i świata”, „Pamięć o Kościuszcze”. Po lekturze tekstów powstały piękne prace rysunkowe świadczące o zainteresowaniu dzieci tym tematem. Najlepsze z nich zamieszczono w książce. Taka metoda pracy będzie powtarzana w kolejnych latach. Teksty napisane językiem przystępnym dla uczniów wzmacniały ich wyobraźnię i były wyrazem niebywałej kreatywności intelektualnej i plastycznej najmłodszych. W słowie wstępnym do książki wójt gminy Gaszowice Paweł Bugdol podkreślił, że:

Dzięki staraniom dyrekcji i nauczycieli klas I-III powstała książka o patronie szkoły. Dedykowano ją najmłodszym uczniom. Należy podkreślić, że ilustracje do niej wykonały same dzieci. Jestem przekonany, że dzięki publikacji najmłodszy uczniowie jeszcze lepiej poznają postać Tadeusza Kościuszki, jednego z największych synów narodu polskiego.

Nieco inny charakter ma książka „Tadeusz Kościuszko bez tajemnic”. W jej wstępie dyrektor szkoły, a jednocześnie autor, pisze:

Tadeusz Kościuszko to osoba zapisana w panteonie postaci sztandarowych dla historii Polski, Stanów Zjednoczonych i Europy. Był człowiekiem niezwykłym: wielkim patriotą, wodzem, demokratą a jednocześnie człowiekiem bezpośrednim i serdecznym dla ludzi. Warto bliżej poznać osobę naszego patrona i brać z niej przykład. Tadeusz Kościuszko zapisuje się także złotymi zgłoskami jako jeden z wielu Kresowian, czyli ludzi związanych z dawnymi ziemiami Rzeczypospolitej, które obecnie nie należą do Polski. Pamięć o ich dokonaniach musi być żywa, gdyż nierozzerwalnie wpisuje się w historię Polski.

Treść książki w bardziej złożony i wnikliwy sposób niż poprzednia publikacja ilustruje życie Tadeusza Kościuszki. Faktografię wzbogacają teksty źródłowe. Dla uatrakcyjnienia biografii zastosowano ciekawe rozwiązanie, polegające na umieszczeniu na końcu książki stu dwudziestu kolorowych i ponumerowanych obrazów. Uczeń w trakcie czytania biografii wycina je i wkleja w odpowiednie ramki umiesz-

zione w tekście. Interesującym rozwiązaniem jest próba napisania przez uczniów listu do Tadeusza Kościuszki, w którym piszący chwalą jego zasługi i osiągnięcia. Zastanawiają się, o co mogliby przywódcę prosić. Snują refleksje na temat tego, jakim krajem byłaby dzisiejsza Polska, gdyby żył Kościuszko. W książce zamieszczono wypowiedzi Tadeusza Kościuszki i znanych postaci historycznych na jego temat. Wzbogacono ją wykazem literatury oraz opisami zdjęć.

Po przeczytaniu tekstu na uczniów czekają liczne zadania. Mogą rozwiązywać krzyżówki, rebusy, zadanie matematyczne, układanki zdaniowe, łączyć daty z odpowiadającymi im wydarzeniami z życia Kościuszki. Mogą, zgodnie z chronologią życia, ułożyć portrety patrona szkoły, a także przyporządkować pomniki z jego wizerunkiem do miast, w których się znajdują. W książce znajdują się zadania nawiązujące do treści programowych z języka polskiego i angielskiego. Na chętnych czekają także trzy rodzaje puzzli. Rozwiązanie zagadek i zadań przekonuje ucznia o tym, że dobrze przeczytał tekst biografii.

KOŚCIUSZKOWSKA MATEMATYKA

Od cyfry określającej dzień wydania najważniejszej konstytucji w dziejach Polski odejmij cyfrę 2. Wynik wpisz do pierwszego pola.

Ile lat przebywał Kościuszko w Ameryce w czasie wojny o niepodległość. Od tej liczby odejmij 1 i wpisz ją do drugiego pola.

Do daty konfederacji barskiej dodaj cyfrę 1. Ostatnią cyfrę powstałej liczby wpisz do kolejnego pola.

Od daty trzeciego rozbioru Polski odejmij datę roczną wydania Konstytucji 3 Maja. Wynik wpisz do krzyżówki

--	--	--	--

POWSTAŁA DATA OZNACZA   POWSTANIE .....

Książka jest wykorzystywana na lekcjach: historii, języka polskiego, ale również w czasie lekcji z wychowawcą klasy oraz w trakcie przygotowań do corocznego Dnia Patrona Szkoły. Z relacji nauczycieli i uczniów wynika, że praca z książką stanowi dla uczniów przygotowanie intelektualną, a jednocześnie jest wyzwaniem.

Postać patrona odgrywa ważną rolę w kształtowaniu tożsamości i spójności całej społeczności szkolnej: uczniów, ich rodziców, nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi. Tadeusz Kościuszko, jako patron Szkoły Podstawowej w Gaszowicach, odgrywa ważną rolę w realizacji jej programu wychowawczego. Wokół jego postaci kształtowane są takie wartości jak: patriotyzm, umiłowanie ludzi bez względu na ich odmienność religijną, społeczną czy rasową oraz praca nad sobą, zwłaszcza w aspekcie nauki.

Szkolne publikacje o patronie szkoły są dostępne na stronie Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach: <https://gaszowicesp.edupage.org/>, zakładki: Tadeusz Kościuszko dla najmłodszych oraz Tadeusz Kościuszko bez tajemnic.

dr Norbert Niestolik
– dyrektor Szkoły Podstawowej
im. Tadeusza Kościuszki
w Gaszowicach

Katarzyna Nogły

PILOTAŻOWY PROGRAM PEER SUPPORT w II Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Rybniku Jak budować kulturę wsparcia rówieśniczego w szkołach?

**Co to znaczy „na gorsze”?
To zmiany „na osobno”
i „na daleko”. Od siebie.**

W czerwcu 2025 r. wspólnie z pedagog szkolną, mgr Małgorzatą Małecką-Zdrzałek, zgłosiliśmy się do udziału w projekcie pilotażowym ogłoszonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, którego celem było opracowanie i przetestowanie „Metody wsparcia uczniów i uczennic w kryzysach psychicznych – opartej na wsparciu rówieśniczym (peer support).” Nasza aplikacja została zaakceptowana – II LO w Rybniku znalazło się na liście rankingowej wniosków złożonych w ramach rekrutacji koordynatorów szkolnych, opublikowanej na stronie Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Ww. fundacja realizuje projekt w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS), **Priorytet FERS.05 Innowacje społeczne, Działanie 05.01 Innowacje społeczne, w partnerstwie z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Fundacją „Instytut Edukacji Pozytywnej”**. Pilotaż został rozpisany na trzy lata. Zaplanowano kolejne etapy działań: etapy informacyjny i rekrutacyjny, przygotowanie schoolworkerów, nabór uczniów i uczennic korzystających ze wsparcia Peer Support. Etap realizacyjny obejmuje proces opieki i wsparcia schoolworkerów oraz wsparcia uczniów i uczennic. Podczas wszystkich trzech lat prowadzone są także ewaluacja oraz monitoring.

Jeśli coś nie działa, spróbuj zrobić to inaczej – powiedział Tygrysek.

Często najprostsze sformułowania potrafią zainspirować do działania. Rzeczywistość wokół nas stale zaskakująco i w niewiarygodnie szybkim tempie się zmienia. Szkoła w tej rzeczywistości funkcjonuje, więc zmienia się także. „Nie można dwa razy wejść do tej samej rzeki” – powiedział Heraklit z Efezu. Jedyną stałą rzeczą na świecie jest zmiana. W szkole powinniśmy więc podążać za zmianami i czynić wszystko, aby nie były to zmiany na gorsze.

Peer Support w naszej szkole to szansa na zmniejszenie odległości młodych ludzi od siebie i tworzenie bezpiecznego klimatu szkoły dla uczniów i uczennic, w którym będą mogli otwarcie mówić o swoich potrzebach. Celem programu jest stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa, w której licealistki i licealiści będą czuli się komfortowo, wyrażając swoje emocje i prosząc o pomoc. Taki klimat sprzyja wczesnemu wykrywaniu problemów oraz budowaniu relacji opartych na wzajemnym szacunku i akceptacji. Trudno czasem młodemu człowiekowi po prostu podejść do drugiej osoby i porozmawiać z nią twarzą w twarz. Odległość w rzeczywistości ma inny wymiar niż w świecie wirtualnym. Nie ma też maski, pseudonimu, anonimowości. W rzeczywistości młody człowiek patrzy nie w ekran, ale w twarz kolegi, koleżanki.

Co może dać Peer Support szkole? Najpierw ramy kontaktu – pomoc w nawiązaniu i kontynuowaniu pozytywnych relacji. W rzeczywistości, w której ludziom jest daleko do siebie, warto im pokazać, jak te konstruktywne relacje można tworzyć. To tak ważna umiejętność jak mnożenie, dodawanie, czytanie itd. Młodzież chętnie uczy się czegoś życiowego, niezwiązanego z tzw. materiałem nauczania. Dzięki Peer Support może poczuć swoją sprawczość, zyskać samoświadomość pozwalającą zidentyfikować człowiekowi własne emocje, nauczyć się empatii, nie tylko jednak tej emocjonalnej, ale również kognitywnej. Aby kogoś wspierać, trzeba mieć przygotowanie. To proces wymagający od młodego człowieka mimo wszystko pewnej dojrzałości. Dlatego też schoolworkerzy uczestniczyli w wielu szkoleniach związanych np. z rozpoznawaniem sygnałów, które mogą świadczyć o tym, że ktoś potrzebuje wsparcia; z etapami działań w sytuacjach trudnych lub alarmujących; z narzędziami wspierającymi rozmowę; z kodeksem etycznym schoolworkera.

Z zasadami programu zostali zapoznani nauczyciele pracujący w placówce oraz rodzice uczniów wszystkich klas. Młodzież uczestnicząca w programie jest zaangażowana także w działania o charakterze profilaktyczno-wychowawczym, zgodne z programem wychowawczo-profilaktycznym szkoły przyjętym na dany rok szkolny. Klasy pierwsze liceum uczestniczyły w lekcjach wychowawczych prowadzonych metodą warsztatową przez starsze koleżanki, wolontariuszki zaangażowane w program, na temat

„Sztuka budowania dobrych relacji z ludźmi i ich znaczenie dla rozwoju człowieka”. 29 listopada 2025 r. uczestniczki programu oraz koordynatorki miały okazję przedstawić założenia projektu „Wsparcie rówieśnicze w zakresie zdrowia psychicznego” (Peer Support) i aktualny stan jego realizacji w naszym liceum podczas spotkania Młodzieżowej Rady Miasta. Anna Bujak (IIIc), Alicja Fojcik (IIIg) i Matylda Czech (IIId) przygotowały prezentacje przedstawiające cele programu, jego przebieg, tematykę już odbytych szkoleń oraz swoje doświadczenia, nabyte kompetencje i wnioski. Po wystąpieniach naszych licealistek odpowiadałyśmy na pytania młodzieży i organizatora spotkania, prezesa Fundacji MASZT, Michała Naczyńskiego.

Program oferuje szkolenia, mentoring, superwizje – nie trzeba błądzić po omacku. Jako szkolne koordynatorki będziemy czuć się pewnie, mając do dyspozycji zaplecze doświadczonych specjalistów. Już w sierpniu 2025 roku uczestniczyłyśmy w Warszawie w szkoleniu dla koordynatorów szkolnych wdrażających metodę Peer Support w polskich szkołach. Dotyczyło ono fundamentów wsparcia rówieśniczego, bezpieczeństwa i troski o schoolworkerów oraz sytuacji kryzysowych. Jako szkolne koordynatorki otrzymujemy na bieżąco także profesjonalne wsparcie merytoryczne i organizacyjne od **Instytutu Edukacji Pozytywnej**, partnera projektu. Opiekunowie regionalni z ramienia tej instytucji organizują sieci współpracy, odwiedzają nas także w szkołach.

Różnice pokoleniowe wydają się trudne do pokonania, ale – jak powiedział Kubuś Puchatek –

Czasem jest tak, że wydaje się, że coś jest niemożliwe... a potem się udaje!

Peer Support to budowanie zaufania i przeświadczenia, że zarówno nauczycielom, jak i uczniom, zależy na tworzeniu warunków sprzyjających osiągnięciu dobrostanu. Często to uczniowie wcześniej zauważają symptomy jakiegoś problemu rówieśnika niż nauczyciel – ucznia. Rówieśnikowi łatwiej też powierzyć swoje problemy, wypłakać się czasem lub po prostu z kimś pomilczeć, kiedy jeszcze nie jest się gotowym na słowa. Oczywiście wprowadzenie metody Peer Support nie jest procesem łatwym i szybkim. Zanim zdobędzie się zaufanie drugiego człowieka, zwłaszcza młodego buntownika lub

TRZYMAJMY SIĘ
RAZEM

Grafika przygotowana przez Martę Koczy

wycofanego melancholika, trzeba być cierpliwym i wnikliwym obserwatorem rówieśniczych działań. Młodzieńcza psychika to delikatna materia. Ale trzeba szukać efektywnych sposobów dotarcia do młodego człowieka, który znajduje się w niekomfortowej sytuacji.

Musimy coś zrobić, co by od nas zależało, zważywszy, że dzieje się tak dużo, co nie zależy od nikogo.

Stanisław Wyspiański

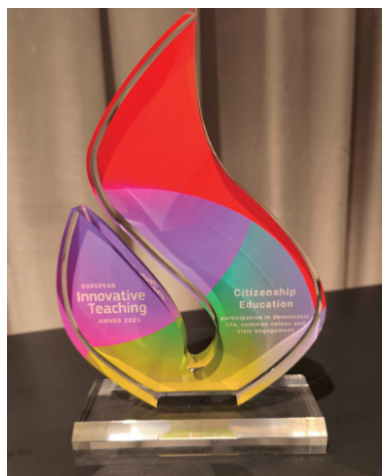
Wykorzystano w tym krótkim artykule mariaż cytatów z różnych obszarów literatury. Tak odległych jak pokoleniowe doświadczenia nauczycieli i uczniów. Ale ich sens jest wspólny i ważny dla obu pokoleń.

Katarzyna Nogły

– doradca metodyczny języka polskiego, nauczycielka języka polskiego i filozofii w II Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Rybniku

Marzena Kuś

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 36 Z RYBNIKA wyróżniona przez Komisję Europejską nagrodą EITA w kategorii European Language Label

W dniu 9 grudnia koordynatorka szkolnego programu Erasmus+ pt „New Horizons” pani Marzena Kuś, miała zaszczyt reprezentować Szkołę Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi nr 36 w Rybniku podczas uroczystej ceremonii wręczenia nagród European Innovation in Teaching Award (EITA) w Brukseli. W wydarzeniu uczestniczyła na zaproszenie Komisji Europejskiej, która doceniła innowacyjne podejście szkoły i nauczycieli do nauczania języków obcych poprzez działania realizowane w ramach programu Erasmus+. Podczas wizyty w Brukseli odbyły się liczne wydarzenia towarzyszące ceremonii wręczenia nagród, w tym warsztaty i panele dyskusyjne z udziałem ekspertów z różnych krajów. W trakcie tych sesji poruszano tematy związane z innowacyjnymi metodami nauczania, wymianą dobrych praktyk oraz możliwością dalszego rozwoju kompetencji

nauczycieli w zakresie edukacji językowej. Zaprezentowano także filmy o wyróżnionych szkołach. Po powrocie z Brukseli koordynatorka projektów unijnych przekazała nagrodę w ręce dyrektora SP 36, pana Krzysztofa Zaika.

Nagroda EITA 25 za innowacyjność w nauczaniu w kategorii European Language Label jest dla szkoły wielkim wyróżnieniem, dzięki niej znaleźliśmy się w gronie 100 najlepszych szkół europejskich. Nagroda ta jest przyznawana szkołom realizującym projekty programu Erasmus+ i stanowi dowód na skuteczne i nowatorskie metody nauczania języków obcych. Zespół nauczycieli języków w SP 36, w skład którego wchodzi pani mgr Marzena Kuś, mgr Patrycja Rusin, mgr Ewa Kula-Fizia, mgr Katarzyna Szczechowiak i mgr Martyna Zimny od wielu lat sięga po nietuzinkowe rozwiązania w procesie edukacyjnym. W ramach projektów Erasmus+ są u nas organizowane mobilności młodzieży, wycieczki edukacyjne, obozy językowe Euroweek w kraju i obozy językowe na Malcie. Organizujemy wydarzenia takie jak Amerykańskie Święto Dziękczynienia, Dzień Świętego Patryka, Dzień Szkocki, Święto St Vincent i Grenadyn, Urodziny Króla Kamahamehy. Wprowadzamy też innowacje pedagogiczne, zapraszamy native speakerów, edukatorów i ekspertów – wszystkie te działania mają na celu wzmocnić motywację uczniów do nauki języków. W nauczaniu języków wykorzystujemy technologie wirtualnej rzeczywistości, przykładowo okulary VR zostały wykorzystane w interaktywnych aplikacjach i platformach edukacyjnych, w tym w grach edukacyjnych, quizach i filmach. Podczas realizacji projektów eTweening używamy narzędzi takich jak Padlet, gier edukacyjnych, organizujemy spotkania Zoom i konkursy w czasie rzeczywistym, tworzymy filmy oparte na współpracy oraz słowniki. Dodatkowo wykorzystujemy platformy społecznościowe, takie jak Facebook i Instagram. Uczniowie biorą udział w takich działaniach, jak komunikacja za pomocą chusty Klanza wyłącznie w języku obcym, w języku angielskim tworzą lapbooki na temat zdrowia, plakaty dotyczące profilaktyki sportowej oraz robią kartki walentynkowe i świąteczne. Dzięki tym działaniom i poprzez wyjście poza salę szkolną udaje się nam zaszczepić w uczniach pasję do języków obcych oraz odkrywania świata. Wszystkie te nowatorskie przedsięwzięcia mają zachęcić uczniów w aktywny

sposób do nauki i funkcjonalnego posługiwania się językami obcymi.

Boguszowicka podstawówka nr 36 już od 18 lat realizuje projekty współpracy europejskiej, a Pani Marzena Kuś od początku ich implementacji pełni rolę ich koordynatora. W ramach projektów unijnych szkoła nawiązała wiele ciekawych partnerstw: współpracowaliśmy ze szkołami z całej Europy, Turcji, a nawet zamorskimi terytoriami Francji – Martyniką i Reunion. Daje to okazję uczniom i nauczycielom przede wszystkim doskonalić znajomość języków obcych, ale także pogłębiać wiedzę o Europie i świecie, uczyć się w odmienny sposób, zdobywać nowe doświadczenia, pokonywać bariery, jednym słowem rozwijać się wymianach uczniowskich. Z czasem rozszerzyliśmy nasze działania o szkolenia polegające na obserwacji pracy nauczycieli w innych częściach Europy, dzięki czemu mogliśmy wdrażać najlepsze praktyki w naszej szkole. W tym roku rozpoczynamy kolejny, ważny etap – będziemy gościć ekspertów i nauczycieli z innych krajów, którzy przyjadą do nas prowadzić zajęcia z młodzieżą oraz kształcić nauczycieli. Będzie to dla nas okazja do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk oraz dalszego rozwijania współpracy międzynarodowej. W bieżącym roku szkolnym planujemy zrealizować aż 55 mobilności, w tym 17 mobilności uczniowskich. Zainteresowanie uczniów udziałem w programie jest większe niż kiedykolwiek – w ostatniej rekrutacji złożono ponad 60 wniosków. To ogromny kontrast w porównaniu z początkiem naszej działalności Erasmus+, gdy w wyjazdach brało udział zaledwie kilku uczniów. Dzisiejsze liczby pokazują, jak bardzo program rozwinął się w naszej szkole i jak znaczący wpływ ma na społeczność uczniowską. Koordynator naszego projektu, pani Marzena Kuś, pełni

również funkcję lokalnego doradcy dla szkół zainteresowanych rozpoczęciem lub rozwijaniem działań Erasmus+. Prowadzi konsultacje dla placówek z Rybnika i okolic, udziela wskazówek dotyczących przygotowania projektów, rekrutacji uczestników oraz realizacji mobilności.

Dzięki temu nasza szkoła pełni rolę lokalnego centrum kompetencji Erasmus+, wspierając inne placówki w wejściu do programu.

Wyraźnie widać, że nasza działalność w ramach programu Erasmus+ ewoluowała na przestrzeni lat. Cieszymy się, że nasze działania zostały zauważone przez Europę, a przyznana nagroda jest inspiracją do kontynuowania innowacyjnych działań edukacyjnych i wymiany doświadczeń na poziomie międzynarodowym. Z pewnością zaowocuje pomysłami i motywacją do dalszej pracy na rzecz rozwoju edukacji językowej w naszej placówce i mieście.

mgr Marzena Kuś

– nauczyciel języka angielskiego oraz francuskiego
w SP 36 w Rybniku

Agnieszka Zaik

OD COMENIUSA DO ERASMUSA+ Ekologiczna droga SP 36 Razem dla Ziemi – międzynarodowe projekty i lokalne działania

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 36 im. Czesława Miłosza w Rybniku poprzez liczne inicjatywy i działania proekologiczne konsekwentnie kształtuje postawy odpowiedzialności za środowisko naturalne, tworząc przestrzeń edukacji przyjaznej naturze i przyszłym pokoleniom.

W naszej szkole od wielu lat prowadzone są różne akcje i zajęcia ekologiczne. Jednak odkąd realizujemy międzynarodowe projekty Comenius i Erasmus+ i współpracujemy ze szkołami z całej Europy oraz Turcji i zamorskich terytoriów Francji, takich jak Martynika i Reunion, działania te nabrały

szczególnego rozmachu. Jednym z głównych celów tych projektów jest podniesienie świadomości ekologicznej wśród uczniów. Dlatego podejmujemy różnorodne inicjatywy, aby kształtować postawy odpowiedzialności za środowisko i systematycznie podnosić świadomość ekologiczną uczniów. Są one realizowane w duchu programu Erasmus+, który wspiera młodzież w podejmowaniu działań proekologicznych i międzynarodowej współpracy na rzecz ochrony przyrody.

Nasza ekologiczna przygoda rozpoczęła się 18 lat temu od projektu międzynarodowego Comenius – „Poznać, aby chronić”. Zajmowaliśmy się wtedy

monitoringiem zanieczyszczenia powietrza na terenie Rybnika – uczniowie oznaczali stopień zanieczyszczeń za pomocą skali porostowej, badali ilość pyłów przy użyciu taśmy klejącej na parapetach, liczyli natężenie ruchu samochodowego, wpływającego na jakość powietrza.

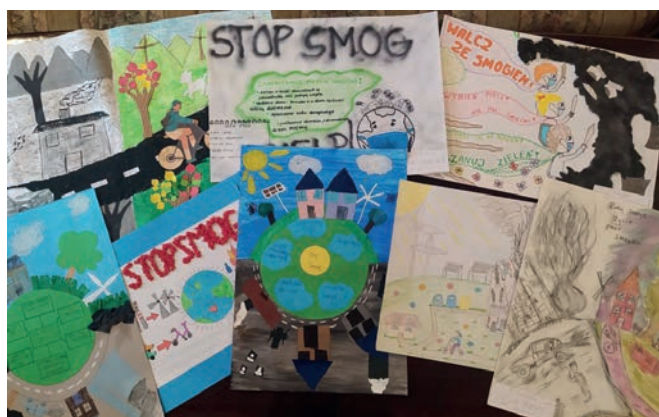
Od lat w szkole aktywnie działa koło ekologiczne Młodych Odkrywców, angażujące się w różnorodne inicjatywy proekologiczne. Członkowie koła zajmują się problemami ochrony środowiska, tworząc prace i projekty związane z parkami narodowymi, chronionymi roślinami oraz zagrożonymi gatunkami zwierząt, poznają gatunki roślin, pracują z mikroskopem. W ramach swojej działalności organizują warsztaty, konkursy ekologiczne, przygotowują audycje ekologiczne do radiowęzła szkolnego.

Jednym z naszych działań są coroczne obchody wszystkich świąt ekologicznych. Od lat otrzymujemy certyfikat akcji Sprzątanie Świata – Polska. Tegoroczna akcja odbywa się pod hasłem „W naturę z kulturą”. W jej ramach sprzątaliśmy teren wokół szkoły oraz pobliskie tereny. Dzięki temu nie tylko upiększamy nasze otoczenie, ale także przyczyniamy się do ochrony środowiska i promowania odpowiedzialnych postaw ekologicznych.

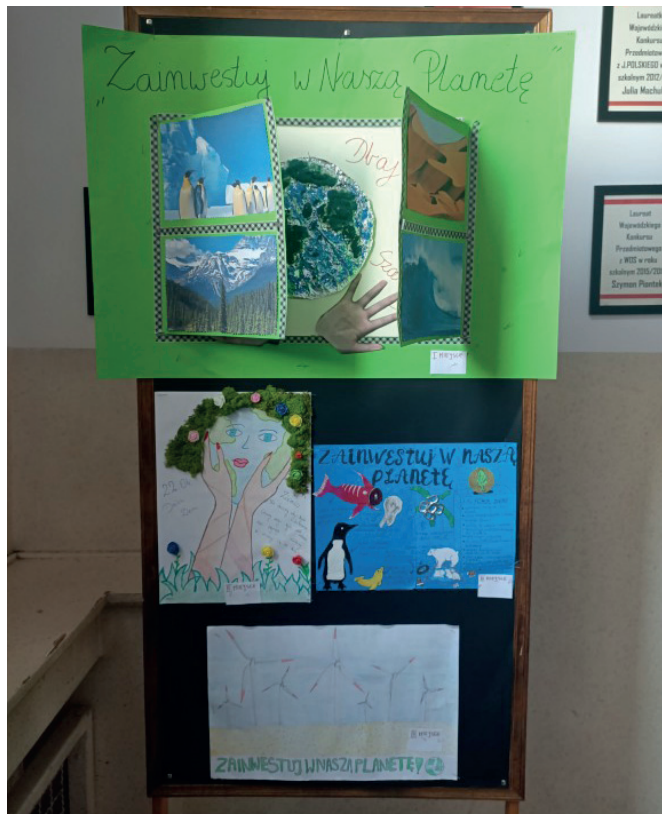
10 października świętujemy Dzień Drzewa. Posadziliśmy kilkadziesiąt drzew w obejściu szkoły dzięki wieloletniej współpracy z Nadleśnictwem Rybnik. Teraz skupiamy się na tym, aby o te drzewa dbać. Tegoroczne święto odbywało się pod wyjątkowym hasłem „Czarodziejskie drzewa”. Czarodziejskie – bo dają nam tlen, cień, schronienie dla zwierząt, a także spokój, kiedy siadamy pod ich koronami. Uczniowie wysłuchali audycji, a na lekcjach biologii rozmawiali o znaczeniu drzew dla życia na Ziemi.

Jak co roku obchodziliśmy również Dzień Czystego Powietrza, który przypada 14 listopada. To wyjątkowy czas, kiedy wszyscy przypominamy sobie, jak ważne jest oddychanie świeżym, czystym powietrzem i dbanie o naszą planetę. W tym dniu odbywają się u nas najczęściej happeningi – demonstracje plakatowe, audycje, konkursy. W tym roku z tej okazji odbył się szkolny konkurs „Pocztówka dla Ziemi”. Uczniowie z ogromnym zaangażowaniem tworzyli swoje prace – kolorowe, pełne pozytywnych emocji i pięknych słów. Na kartkach pojawiały się życzenia dla naszej planety.

22 marca obchodzimy corocznie Dzień Wody, poświęcony w tym roku ochronie lodowców. Uczniowie na lekcjach biologii, przyrody, chemii dyskutowali o wpływie zmian klimatycznych na topnienie

lodowców oraz o sposobach ich ochrony. Dodatkowo w szkolnym radiowęźle nadano audycję na ten temat, w której uczniowie opowiadali o znaczeniu lodowców dla globalnego obiegu wody oraz o działaniach, jakie każdy z nas może podjąć, by przyczynić się do ich ochrony.

Dzień Ziemi to kolejne ważne wydarzenie w naszym ekologicznym kalendarzu. W tym roku obchodziliśmy go pod hasłem „Nasza moc, nasza planeta”, organizując gry, konkursy, zabawy i wyjścia w teren związane z tym świętem.

17 października w ramach obchodów Dni Erasmusa odbył się konkurs pod hasłem „Recyklingowa rewolucja”, którego celem było promowanie idei zrównoważonego rozwoju, kreatywności oraz współpracy w duchu programu Erasmus+. Uczniowie prac-

wali w zespołach klasowych, tworząc z materiałów przeznaczonych do recyklingu różne użyteczne przedmioty. Wśród prac znalazły się m.in. ozdobne pojemniki, zabawki, organizery i elementy dekoracyjne. Konkurs był doskonałą okazją do rozwijania ekologicznej świadomości, umiejętności twórczego myślenia oraz współdziałania w grupie. Wszyscy uczestnicy wykazali się pomysłowością, a ich prace potwierdziły, że dbanie o środowisko może iść w parze z zabawą i nauką.

W grudniu 2022 roku dzięki wygranej w konkursie WFOŚiGW w Katowicach na zieloną pracownię i uzyskaniu nagrody w wysokości 50 000 zł otworzyliśmy przepiękną, przyrodniczą zieloną pracownię BOGUSZOWICKA OAZA, która jest doskonałym miejscem do poznawania tajemnic biologii i ekologii. Jej wygląd i wyposażenie doskonale nadają się do wszelkich działań ekologicznych.

Nasze działania ekologiczne często oparte są na doświadczeniach zdobytych w czasie kursów Erasmusa o tematyce ekologicznej, np. „Ekologiczne szkoły dla zrównoważonego rozwoju” – kurs na Islandii lub „Edukacja dla zrównoważonego życia” – kurs na Maderze. Szkolenia te uczą nowego podejścia do wielu zagadnień, pokazują nie tylko jak mówić o ekologii, ale też jak inspirować uczniów, by rozumieć, czuli i chcieli chronić. Kurs na Maderze zainspirował nas do napisania innowacji pedagogicznej. W ramach zajęć koła zainteresowań Młodych Odkrywców zrealizowaliśmy innowację pedagogiczną „Madera – Zielona Perła Atlantyku”. Podczas zajęć

uczniowie poznawali wyspę Maderę – jej pochodzenie, klimat, przyrodę, roślinność oraz najciekawsze miejsca widziane oczami podróżnika, a także dyskutowali na temat niszczenia bioróżnorodności tej pięknej wyspy na skutek przeludnienia turystycznego. Zwieńczeniem całego cyklu było stworzenie przez uczniów lapbooków poświęconych Maderze. Powstały barwne, różnorodne prace, które stały się pięknym podsumowaniem całego projektu. Organizujemy także żywe lekcje biologii. Niezrównany pan Andrzej Pająk od lat pokazuje dzieciom różne grupy zwierząt i opowiada fascynujące historie – były już gady, ptaki, ssaki, pajęczaki. Działamy również w Edukacyjnej Sieci Antysmogowej. Uczniowie odczytują pomiary zanieczyszczeń powietrza i analizują je. W czasie spotkań z rodzicami rozdajemy ulotki ESA, rozmawiamy z nimi o problemach związanych z paleniem odpadów czy kopcieniem, edukujemy, jak dbać o jakość powietrza, którym wszyscy oddychamy.

Współpracujemy z innymi instytucjami, szerząc proekologiczną wiedzę. W grudniu odbyły się liczne warsztaty ekologiczne. Akcja była częścią projektu: „Rybnik – w kierunku zielonej przyszłości”, wspieranego ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Młodzież wykonywała karmiki dla ptaków, domki dla jeży, ozdobne choinki, lampiony. Rzeczy te wykonywane były wyłącznie z materiałów z odzysku – odpadków drewnianych, zdemontowanych starych desek, fragmentów płyt i wszystkiego, co na co dzień mogłoby trafić do śmieci. Dzieciaki

wykazały się ogromną kreatywnością i zaangażowaniem, a efekt końcowy przeszedł nasze oczekiwania. Takie warsztaty uczą nie tylko troski o zwierzęta, ale również szacunku do natury. Karmiki i domki dla jeży trafiły w okolice budynku szkoły.

Promujemy także udział naszych uczniów w konkursach ekologicznych np. EKO-Rybnik, gdzie młodzież uczy się zdrowej rywalizacji, zasad zrównoważonego rozwoju i działań na rzecz ochrony przyrody.

Chcemy na różne sposoby pokazywać młodzieży zagrożenia bioróżnorodności w dzisiejszym świecie. W tym celu organizujemy wycieczki, np. do ZOO lub innych miejsc, często robimy to przy okazji innych wycieczek. Dzięki wycieczkom do Ogrodu Zoologicznego dzieci zaznajamiają się z sensem istnienia takiego miejsca. Nasi uczniowie odwiedzają również ogrody botaniczne i poznają cele tworzenia takich placówek. Obowiązkowym punktem wycieczek do Wrocławia jest HYDROPOLIS – Centrum wiedzy o wodzie, gdzie uczniowie dowiadują się wielu ciekawych rzeczy o wodzie oraz zagrożeń dla niej. Odwiedzamy również Arboretum Bramy Morawskiej czy park krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

Dzielimy się wiedzą z innymi. W poprzednim roku szkolnym odbyła się lekcja biologii dla naszych gości z Węgier, którzy przyjechali do nas w ramach wymiany młodzieży w programie Erasmus +. Lekcja na temat: „Ekologia na co dzień” odbyła się w naszej zielonej pracowni. Uczniowie mogli oglądać zanieczyszczenia przez szkła powiększające i pod mikroskopem. Goście również sami mogli wykonać preparaty mikroskopowe. Rozmawialiśmy również o problemach ochrony środowiska w Polsce i na Węgrzech.

Od 3 lat realizujemy w naszej szkole nowy projekt w ramach Akredytacji Erasmusa na lata 1.02.2023–31.12.2027 r. Wartość projektu w tym roku szkolnym

wynosi: 92 979 Euro, nr projektu to: 2025-1-PL01-KA-121-SCH-000312132. Okres realizacji tegorocznego projektu: 01.09.2025–31.08.2026. Jednym z jego głównych celów jest podniesienie świadomości ekologicznej wśród uczniów. Aktywnie pracujemy nad rozwijaniem u naszych wychowanków postaw odpowiedzialności za środowisko oraz pogłębianiem ich wiedzy ekologicznej. Realizowane inicjatywy pozostają w pełnej zgodzie z misją programu Erasmus+, który zachęca młodzież do działań na rzecz natury i współpracy międzynarodowej. Cieszymy się, że dzięki programowi nauczyciele mogą uczestniczyć w międzynarodowych kursach ekologicznych i innych związanych z edukacją, że nasza młodzież ma możliwość uczestniczenia w wyjazdach zagranicznych, podczas których poznają nie tylko język i kulturę, ale również podejście do zagadnień ekologicznych danego kraju. Młodzi ludzie porównują, jak zagadnienia zrównoważonego rozwoju są traktowane u nas i zagranicą. Wyjazdy zagraniczne z projektu Erasmus+ uczą, że troska o środowisko jest wspólną odpowiedzialnością wszystkich ludzi, niezależnie od granic, kultur i stylu życia.

mgr Agnieszka Zaik

– nauczycielka w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 36 im. Czesława Miłozza w Rybniku

Anna Ogrodnik

INSPIRACJE DLA EDUKACJI płynące z III Śląskiego Konwentu Klimatycznego CLIMATE-CON 2025. Jak możemy wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce szkolnej?

III Śląski Konwent Klimatyczny CLIMATE-CON 2025 pokazał, że edukacja klimatyczna nie jest już dodatkiem do programu, ale kluczowym warunkiem bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców regionu. Z perspektywy szkoły to gotowy scenariusz, jak połączyć podstawę programową z realnymi wyzwaniem Śląska: wodą, energią, zdrowiem, przestrzenią miejską i współdziałaniem.

Główne idee CLIMATE-CON 2025

- Hasło przewodnie „Klimat. Adaptacja. Współdziałanie” odsyła do myślenia o zmianach klimatu nie tylko w kategoriach zagrożeń, ale przede wszystkim przystosowania się i wspólnego działania instytucji, biznesu, nauki i mieszkańców. To naturalny punkt wyjścia do budowania szkolnych projektów łączących uczniów, rodziców, samorząd i lokalnych partnerów.
- Osią konwentu był Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu dla województwa śląskiego – pierwszy taki dokument w Polsce, diagnozujący zagrożenia (upały, susze, gwałtowne opady, powodzie błyskawiczne) i wskazujący kierunki działań chroniących zdrowie, infrastrukturę i przyrodę. Szkoła może traktować ten plan jako „podręcznik” do lokalnych projektów uczniowskich a nie tylko jak urzędowy dokument.
- **Współdziałanie.** Każdy z tych wątków można przełożyć na konkretne działania w szkole, wykraczając poza jednorazowe „festiwale ekologiczne”.
  - **Woda jako zasób krytyczny** – tematy suszy, podtopień, retencji i błękitnozielonej infrastruktury świetnie wpisują się w geografę, przyrodę i chemię. Uczniowie mogą badać retencję wody na terenie szkoły, projektować ogrody deszczowe czy analizować skutki betonowania podwórek.
  - **Świadomość klimatyczna i dezinformacja** – panele poświęcone świadomości klimatycznej oraz przeciwdziałaniu dezinformacji otworzyły pole dla edukacji medialnej, języka polskiego, WOS-u oraz biologii i geografii. Uczniowie mogą pracować nad rozróżnianiem faktów od opinii w przekazach klimatycznych, analizować „fake newsy” i tworzyć rzetelne materiały informacyjne dla społeczności. Niezwykle istotnym dla edukacji punktem programu był wykład dr. Marcina Popkiewicza pt. „Zielone kłamstwa i klimatyczne półprawdy – jak nie dać się zmanipulować?”, gdzie skoncentrowano się na zmianach klimatu – ostatnio bardzo kontrowersyjnym wątku.
  - **Zrównoważeni w działaniu** – konwent pokazywał przykłady zrównoważonego działania w biznesie i administracji, co łatwo przełożyć na szkolne „mikrobiznesy” i samorząd uczniowski. Przedsiębiorczość i matematyka mogą pracować na realnych danych: śladzie węglowym szkoły, zużyciu energii czy kosztach modernizacji.
  - **Bezpieczeństwo klimatyczne** – dyskusje dotyczyły wpływu ekstremalnych zjawisk pogodowych na zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców oraz funkcjonowanie miast. Edukacja dla bezpieczeństwa i godziny wychowawcze mogą obejmować tworzenie szkolnych procedur na fale upałów, burze czy smog.

Sześć „nitek” do wplecenia w podstawę programową

Podczas konwentu prace skupiały się wokół sześciu głównych obszarów: woda jako zasób krytyczny, świadomość klimatyczna, zrównoważeni w działaniu, bezpieczeństwo klimatyczne, kapitał naturalny,

- **Kapitał naturalny i bioróżnorodność** – rozmowy o ochronie zasobów przyrodniczych regionu zachęcają do traktowania przyrody jako kapitału, nie „dodatku”. Biologia, przyroda i zajęcia terenowe w parkach, lasach komunalnych i na terenach pogórnicych mogą stać się stałym elementem programu, a nie jednorazową wycieczką.
- **Współdziałanie** – podkreślano, że adaptacja wymaga współpracy międzyinstytucjonalnej, od hydrologów po urbanistów i organizacje społeczne. Szkoła idealnie nadaje się na lokalny „hub” współdziałania – może łączyć uczniów, rodziców, samorząd, uczelnie i biznes wokół wspólnych projektów.

Praktyczne inspiracje z form pracy konwentu

Program CLIMATE-CON 2025 łączył panele eksperckie, warsztaty, strefę Expo, konkursy i debaty oksfordzkie, co samo w sobie jest inspiracją metodyczną.

- **„Mozaika klimatyczna” jako model lekcji** – interaktywny warsztat oparty na raportach IPCC, obecny w programie konwentu, pokazuje, jak można budować z uczniami zrozumienie przyczyn i skutków zmian klimatu poprzez układanie „puzli” zależności. W szkole można zorganizować własną mozaikę, np. w formie gry planszowej, escape roomu czy plakatu-infografiki tworzonej przez grupy.
  - **Projektowanie błękitno-zielonej infrastruktury** – warsztaty o planowaniu przestrzeni na terenach pogórnicych i przemysłowych można przełożyć na pracę projektową nad terenem szkoły lub osiedla. Uczniowie mogą w grupach tworzyć makiety i koncepcje „szkoły-gąbki”, „zielonego kampusu” czy „ulicy, która chłodzi”.
  - **Trash Art – sztuka z recyklingu** – kreatywne działania artystyczne z materiałów odpadowych mogą stać się pomostem między plastyką, techniką, WOS-em i wychowaniem. Wystawy szkolnego Trash Art mogą podnosić świadomość klimatyczną i jednocześnie integrować klasy, nauczycieli i rodziców.
  - **Debaty oksfordzkie o klimacie** – finał Klimatycznego Turnieju Debat Oksfordzkich Blue Sky 2025 pokazał, że młodzież jest gotowa prowadzić merytoryczne spory o kierunki polityki klimatycznej.
- W szkole można stworzyć „klimatyczny klub debat”, w którym uczniowie uczą się argumentacji, krytycznego myślenia i kultury dialogu.
- **Strefa Expo i wizyty studyjne** – obecność zielonych technologii, aplikacji do monitorowania jakości powietrza i lokalnych inicjatyw w strefie Expo sugeruje potrzebę „przeniesienia technologii” do szkoły. Uczniowie mogą testować aplikacje mierzące jakość powietrza, energię zużywaną w budynku czy ślad węglowy i budować na tej podstawie własne rozwiązania.

Jak zbudować szkolny program inspirowany CLIMATE-CON?

CLIMATE-CON 2025 był przestrzenią spotkań nauki, samorządów, biznesu, organizacji społecznych i mieszkańców. Tę strukturę można potraktować jako model do tworzenia lokalnego „mini-konwentu klimatycznego” w szkole lub gminie.

- **Szkolny Plan Adaptacji do Zmian Klimatu**
  - Zamiast pojedynczych projektów szkoła może wypracować własny plan adaptacji, wzorując się na regionalnym dokumencie: diagnoza zagrożeń (np. upały w budynku, podtopienia boiska, smog), cele i konkretne działania.
  - Praca nad planem może wejść w ramy projektów uczniowskich w klasach VII–VIII i szkołach ponadpodstawowych, łącząc geografę, biologię, informatykę (praca z danymi) i WOS.
- **Klimatyczne projekty międzyprzedmiotowe**
  - Każdy z sześciu obszarów CLIMATE-CON może zostać motywem przewodnim rocznego projektu: jedna klasa (lub grupa) pracuje nad wodą, inna nad bezpieczeństwem, kolejna nad kapitałem naturalnym.
  - Efekty mogą przyjmować formę raportów, kampanii informacyjnych, prototypów rozwiązań czy wydarzeń dla społeczności – podobnie jak sesje tematyczne i strefa Expo podczas konwentu.
- **Partnerstwa lokalne**
  - Skoro w Climate-Con uczestniczyli przedstawiciele uczelni, instytutów naukowych, organizacji pozarządowych i biznesu, szkoła może zaprosić tych samych przedstawicieli jako ekspertów i mentorów.
  - Współpraca z gminą, organizacjami ekologicznymi czy lokalnymi firmami stosującymi zielone

technologie zwiększa autentyczność działań i pozwala uczniom zobaczyć przełożenie wiedzy na praktykę.

- **Uczeń jako współtwórca polityki klimatycznej szkoły**
  - Konwent pokazał, że głos mieszkańców, w tym młodych, ma znaczenie w projektowaniu regionalnej polityki klimatycznej.
  - Samorząd uczniowski może mieć realny wpływ na decyzje dotyczące np. ograniczenia plastiku w szkole, nasadzeń zieleni czy sposobu organizacji przerw podczas upałów.
- **Sprawczość i dobrostan** – pokazanie realnych przykładów działań (od Trash Art po projekty miejskie) pomaga przeciwdziałać bezradności klimatycznej i wzmacnia poczucie wpływu.

Wykorzystanie inspiracji z III Śląskiego Konwentu Klimatycznego w praktyce szkolnej oznacza w istocie włączenie edukacji klimatycznej w rdzeń pracy szkoły – jako pola, na którym spotykają się wiedza, wartości, kompetencje i realne życie regionu.

Źródła

<https://przywracamyblekit.slaskie.pl/pl/climate-con-2025.html>
<https://doradztwo-energetyczne.gov.pl/wydarzenia/climate-con-2025-iii-slaski-konwent-klimatyczny/>
<https://przyroda.slaskie.pl/pl/aktualnosci/climate-con-2025--najwieksze-wydarzenie-klimatyczne-w-regionie.html>
<https://www.youtube.com/watch?v=4f6RJ5Wgieo>
<https://europerspektywy.eu/climate-con-2025-iii-slaski-konwent-klimatyczny/>
<https://mojchorzow.pl/artykuly/artukul/climate-con-2025-dwa-dni-debat-o-przyszlosci-klimatu-na-stadionie-slaskim>
<https://www.katowice.uw.gov.pl/aktualnosci/climate-con-2025-w-chorzowie-wspolna-przestrzen-dla-przyszlosci-klimatycznej-regionu>

Kompetencje kluczowe rozwijane dzięki edukacji klimatycznej

CLIMATE-CON 2025 był nie tylko wydarzeniem eksperckim, ale także edukacyjnym, kładącym nacisk na świadomość, współdziałanie i praktyczne umiejętności.

- **Myślenie systemowe i krytyczne** – analiza złożonych zależności między klimatem, wodą, zdrowiem, infrastrukturą i gospodarką rozwija zdolność widzenia „całego obrazu”, tak potrzebną w edukacji XXI wieku.
- **Kompetencje obywatelskie** – udział w debatach, projektach i konsultacjach klimatycznych przygotowuje uczniów do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym, co podkreślano w kontekście udziału mieszkańców w tworzeniu regionalnego planu adaptacji.
- **Współpraca i komunikacja** – format konwentu (panele, warsztaty, praca w grupach) może być inspiracją do metod projektowych w szkole, gdzie uczniowie uczą się słuchać, negocjować i szukać kompromisów.

Źródło ilustracji: <https://www.youtube.com/watch?v=4f6RJ5Wgieo>

Anna Ogrodnik

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

Izabela Gojny

FINAŁ, NA KTÓRY WSZYSCY CZEKALI!

18 listopada odbyła się Gala Finałowa IV Wojewódzkiego Konkursu Plastyczno-Językowego „Moja cyfrowa supermoc – jak technologia pomaga mi w nauce, bezpieczeństwie i codziennym życiu?”

My Digital Superpower – How Technology Helps Me in Learning, Safety, and Everyday Life? Meine digitale Superkraft – wie Technologie mir beim Lernen, in der Sicherheit und im Alltag hilft?

W tym roku otrzymaliśmy prawie 300 prac (296)! Wybór finalistów był naprawdę trudny – poziom kreatywności, umiejętności językowych i artystycznych przerósł nasze najśmielsze oczekiwania. Po bardzo długim czasie obrad komisji wybraliśmy 10 najlepszych prac w każdej kategorii wiekowej.

Podczas gali finaliści zaprezentowali swoje dzieła w języku angielskim lub niemieckim, a niektórzy w obydwu! Dzięki otwartej interpretacji tematu prace

stały się niezwykłą podróżą przez świat technologii widziany oczami młodych ludzi – pełną pasji, wyobraźni i mądrego spojrzenia na współczesność.

Wierzymy, że ten konkurs to coś więcej niż rywalizacja: to współpraca uczniów, nauczycieli i rodziców, wspólne działanie, które buduje pewność siebie, rozwija talenty i daje ogrom satysfakcji. Dziękujemy wszystkim, którzy byli częścią tego wyjątkowego wydarzenia ♥

Nasi laureaci reprezentowali szkoły podstawowe z Gliwic, Sośnicowic, Rybnika, Chałupek, Pszowa, Czernicy i Rydułtów.

Pragniemy raz jeszcze przekazać ogromne gratulacje laureatom, wyróżnionym finalistom, uczestnikom oraz wszystkim, którzy ich wspierali: nauczycielom, rodzicom i dziadkom.

Jesteście dowodem na to, że technologia w rękach młodych ludzi może być prawdziwą supermocą!

mgr Izabela Gojny

– doradca metodyczny RODNi IP „WOM w Rybniku

Sylwia Krause

JAK UCZYĆ Z PASJĄ, NIE TRACĄC SIEBIE

Bycie nauczycielem to nie tylko zawód. To sposób patrzenia na świat i na drugiego człowieka. To misja, która często zaczyna się od marzenia: *Chcę inspirować, chcę pomagać innym się rozwijać.* Jednak z biegiem lat pasja, która była źródłem radości, potrafi przekształcić się w źródło frustracji. Presja wyników, oczekiwania rodziców, zmiany programowe, nadmiar obowiązków, brak czasu na odpoczynek – to wszystko może prowadzić do przemęczenia, zniechęcenia i utraty sensu.

Pasja jako dar i pułapka

Pasja to ogromna siła. To wewnętrzna energia, dzięki której potrafimy dawać z siebie więcej niż minimum. Pasja sprawia, że nauczyciel staje się przewodnikiem, inspiracją, kimś, kto rozpala ciekawość. Ale pasja bywa też pułapką. Kiedy utożsamiamy się całkowicie z rolą zawodową, możemy zacząć zapominać o swoich emocjach, potrzebach, granicach i ograniczeniach.

Zdarza się, że nauczyciel z pasją chce być *zawsze dostępny, zawsze przygotowany, zawsze uśmiechnięty*. A to prowadzi do przemęczenia i poczucia winy, gdy nie da się sprostać wszystkim oczekiwaniom. Tymczasem prawdziwa pasja nie polega na perfekcji, lecz na autentyczności.

Równowaga między dawaniem a byciem sobą

Wielu nauczycieli zapomina, że pasja wymaga pielęgnacji. Nie można bez końca dawać innym, jeśli nie ma się czasu, by napełnić własne zasoby. To tak jak z metaforą dzbanka – jeśli ciągle z niego wylewamy, a nigdy go nie napełniamy, w końcu nie będzie z czego czerpać.

Dlatego warto zadać sobie kilka pytań:

- Co naprawdę mnie zasila?
- Co sprawia, że po lekcjach czuję satysfakcję, a nie wyczerpanie?
- Czy umiem powiedzieć „stop”, gdy czuję, że mam dość?

Równowaga nie oznacza egoizmu. Oznacza **świadome zarządzanie energią**, tak by móc dawać z serca, nie z obowiązku.

Granice to nie mur – to troska o siebie i innych

Często myślimy, że „dobry nauczyciel” to ten, który zawsze się poświęca. Ale prawda jest inna: dobry nauczyciel to ten, który zna swoje granice i potrafi o nie zadbać.

Granice to nie chłód ani dystans. To umiejętność powiedzenia:

- „Dziś potrzebuję chwili ciszy”.
- „Nie mogę teraz wziąć jeszcze jednego projektu”.
- „Zadbam o siebie, żeby jutro znów mieć energię dla innych”.

Szacunek do własnych granic jest formą szacunku do uczniów – bo pokazuje im, że dbanie o siebie jest ważne.

Siła autentyczności

Uczniowie nie potrzebują doskonałych nauczycieli. Potrzebują prawdziwych ludzi, którzy potrafią mówić o emocjach, przyznać się do błędu, pośmiać

się z siebie. Autentyczność buduje zaufanie. Gdy nauczyciel jest sobą, uczniowie czują się bezpiecznie, są bardziej otwarci i zmotywowani.

Uczyć z pasją to nie znaczy pracować bez przerwy. To znaczy być w kontakcie z tym, co nas naprawdę porusza – z ciekawością świata, z radością uczenia się, z relacją z uczniami.

Jak pielęgnować pasję na co dzień

Nie chodzi o wielkie zmiany, ale o drobne gesty, które każdego dnia przypominają, dlaczego to wszystko ma sens.

Oto kilka sposobów, które pomagają nauczycielom odzyskać równowagę i zapał:

1. Zatrzymaj się na chwilę.

Nawet 5 minut ciszy między lekcjami potrafi przynieść ukojenie.

2. Znajdź coś, co jest tylko twoje.

Hobby, spacer, książka, muzyka – coś, co nie ma nic wspólnego ze szkołą.

3. Doceniaj małe sukcesy.

Nie tylko uczniów, ale też swoje: „Udało mi się dziś być cierpliwym”, „Zrobiłem coś inaczej”.

4. Nie bądź sam.

Rozmawiaj z innymi nauczycielami o tym, co trudne. Wspólne wsparcie naprawdę działa.

5. Pozwalaj sobie na niedoskonałość.

Nie wszystko musi być idealne. Najlepsze lekcje często rodzą się z improwizacji i humoru.

Uczyć z pasją, nie tracąc siebie – co to naprawdę znaczy?

To znaczy:

- cieszyć się nauczaniem, ale nie utożsamiać całego życia z pracą,
- mieć w sobie ciekawość i otwartość, ale też umieć powiedzieć „dość”,
- widzieć ucznia jako człowieka, ale też widzieć człowieka w sobie.

Bo dobrostan nauczyciela to nie luksus – to warunek dobrej edukacji

Gdy nauczyciel jest spokojny, uważny i spełniony, uczniowie to czują. Uczą się od niego nie tylko

wiedzy, ale też postawy wobec życia – równowagi, empatii, szacunku i radości z nauki.

Ćwiczenia do pracy własnej dla nauczyciela

Inspiracje na kiedys

Przygotuj kartkę A4 i zapisuj na niej pomysły na nietypowe działania w klasie: np. *lekcja pod chmurką*, *dzień bez ocen*, *rozpocznij zajęcia pytaniem z życia*, i inne. Wykorzystaj je, kiedy nadarzy się ku temu okazja.

Inaczej niż zwykle – mikroeksperymenty dydaktyczne

Raz w tygodniu spróbuj poprowadzić fragment lekcji w inny sposób – np. zamiast sprawdzianu stwórz quiz drużynowy, zamiast prezentacji – debatę, zamiast notatki – sketchnotkę. Każda zmiana może być początkiem czegoś nowego.

Galeria sukcesów

Galeria to może zbyt szumne słowo. Zapisuj w swoim notesie, kalendarzu to, co udało ci się zrobić dobrze, z czego jesteś dumny. Zapisuj te sukcesy – przydadzą się nie tylko do sprawozdania do dodatku motywującego, ale też dla Ciebie – w trudnej chwili, gdy wszystko wydawać ci się będzie bezsensowne, wróć do sukcesów.

Rytuał zakończenia dnia

Ustal symboliczny gest, który kończy Twój dzień pracy – np. zamknięcie laptopa z myślą „zrobiłem dziś tyle, ile mogłem”. Czasem będzie to rytuał wykonywany w domu, czasem już w szkole. Nie każdego dnia tygodnia musi być taki sam. Ale warto zamykać symbolicznie drzwi w pracy, by wejść w tryb domowy.

Dziękuję w środę

Wdzięczność jest jednym z wielu sposobów wspomnianych w literaturze w przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu. Wybierz jeden dzień w tygodniu, by wysłać komuś (uczniowi, rodzicowi, współpracownikowi) krótką wiadomość z podziękowaniem lub docenieniem.

Lekcja o pasji

Podziel się z uczniami swoją pasją – pokaż im, że uczenie się i życie to nie tylko obowiązek, ale przygoda. Uczniowie nas obserwują, uczą się od nas. Może kogoś zainspirujemy do pokazania swojej pasji na forum klasy.

Mój nauczyciel - mój uczeń

Zamień się rolami z uczniami – niech to oni przez 10 minut uczą Ciebie czegoś, co sami potrafią. Wzmocni to poczucie sprawczości uczniów, a Tobie pozwoli spojrzeć na temat z innej perspektywy.

Moje źródła energii

Co mnie regeneruje? Co sprawia, że czuję spokój i radość? Przykłady: spacer z psem, rozmowa z przyjaciółką, muzyka, ogród, cisza, śmiech uczniów. Zapisz 3–5 swoich codziennych źródeł energii i wykorzystuj pomysł, gdy zajdzie potrzeba.

Moje czerwone flagi – czyli kiedy potrzebuję pauzy

Zastanów się, po czym poznajesz, że zbliżasz się do przeciążenia? Przykłady: brak cierpliwości, bezsenność, drażliwość, poczucie winy, nadmierny perfekcjonizm. Zapisz swoje 3–4 sygnały ostrzegawcze. Wtedy powróć do myśli o źródłach energii. Pamiętaj, że zmęczenie nie jest porażką, ale sygnałem do regeneracji.

Wylosuj wyzwanie

Wylosuj wyzwanie na dzień/ tydzień i postaraj się je realizować 😊

<https://wordwall.net/resource/105217899/podejmij-wyzwanie>

Literatura

Boszczyk N., *Kryzysowy niezbędnik nauczyciela. Szkoła dobrej relacji*, Warszawa 2022.

Boszczyk N., *Dobre relacje w szkole. Szkoła dobrej relacji*, Warszawa 2020.

Gmitrzak D., *Pokonaj stres dzięki technikom relaksacji*, Wyd. Samo Sedno, Warszawa 2011.

Gmitrzak D., *Trening relaksacji. Jak uwolnić się od stresu, lęku i depresji*, Wyd. Samo Sedno, Warszawa 2016.

Ripp P., *Uczyć (się) z pasją*, Wyd. Dobra Literatura, Warszawa 2017. Nowe, uzupełnione wydanie z 2025 roku: Jak pomóc sobie i uczniom. Praktyczne wskazówki do zmiany sposobu prowadzenia lekcji.

Profilaktyka wypalenia zawodowego: <https://studiopsychologiczne.com/blog/jak-zadbac-o-siebie-profilaktyka-wypalenia-zawodowego-w-pracy-nauczyciela/> (stan na 9.01.2026 r.)

Sylvia Krause

– nauczycielka-konsultantka RODN i IP „WOM” w Rybniku

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI W RYBNIKU

W Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej znajdują się 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne (drukarka i skaner). Korzystanie z Internetu i pakietu Microsoft Office jest bezpłatne.

CZYTELNICY

Z zasobów biblioteki korzystają nauczyciele, studenci oraz wszyscy zainteresowani problemami oświaty i kształcenia.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-METODYCZNA:

- promowanie edukacji czytelniczej, medialnej,
- wspieranie nauczycieli w realizacji ścieżek edukacyjnych,
- edukacja regionalna, europejska, ekologiczna.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO- -BIBLIOGRAFICZNA:

- opracowanie wykazów nowości, opracowanie zestawień bibliograficznych,
- przygotowanie wystaw tematycznych i okolicznościowych.

ZAPRASZAMY DO KORZYSTANIA ZE ZBIORÓW I OFERTY ORAZ WSPÓŁPRACY

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rybniku

ul. Chrobrego 27
44-200 Rybnik
tel.: 32 422 20 59

e-mail: pbwrybnik@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl/rybnik

Godziny otwarcia:
pon.-czw.: 8.00–18.00
pt.: 8.00–15.00
sob.: 9.00–13.00

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4a

tel.: 32 424 74 72
info@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl